

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1152

16. SVIBNJA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Istraživanje među srednjoškolcima

Medijske navike mladih

SADRŽAJ

6

Uz izbor kardinala Roberta Francisa
Prevosta za papu Lava XIV.

**Papa okrenut
ka čovjeku i miru
koji razoružava**

10

Istraživanje CESID-a o kulturnim
potrebama pripadnika nacionalnih
manjina

**Zavodi za kulturu trebaju
biti prepoznatljiviji**

12

Dr. sc. Jovica Vasin, predsjednik Srp-
skog društva za zemljište

**Žitnica Europe
ili agrarna pustinja?**

20

Uskrsni koncert združenih zborova

Da svi budu jedno!

31

U Osijeku i Vinkovcima održan
okrugli stol Urbani Šokci

**Svatovski običaji
Šokaca i Bunjevaca**

32

Literarno-glazbena manifestacija
Prepekovo proljeće u Novom Sadu

**Poezija i glazba
u jubilarnom tonu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivan Benčik

(novinar)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Iza ekrana

Istraživanje koje je provedeno među srednjoškolcima u tri lokalne sredine na sjeveru Bačke samo je potvrdilo ono što je već bilo poznato. Većina mladih svakodnevno je online i izloženi su različitim medijskim sadržajima. Jeste da je najveći interes mladih za zabavne sadržaje, ali suprotno uobičajenom mišljenju da mlade ne interesiraju takozvane ozbiljne teme i te kako ih uz zabavu zanimaju i drugi sadržaji. No, bez obzira koju vrstu sadržaja prate dominantan izbor mladih nisu tradicionalni mediji.

Jedno drugo istraživanje trebalo je pokazati koliko su vojvođanski zavodi za kulturu nacionalnih manjina prepoznati u svojim nacionalnim zajednicama i kakav kulturni program žele pripadnici nacionalnih manjina. O tome koliko su rezultati istraživanja reprezentativni, s obzirom na broj ispitanika (kod Hrvata samo 19) moglo bi se diskutirati, ali svakako dobiveni rezultati mogu dati neke korisne informacije za one koji vode zavode i kreiraju kulturnu politiku profesionalnih institucija vojvođanskih nacionalnih manjina.

I ovaj tjedan iz tabloida je doslovno iskakao antihrvatski narativ, naravno začinjjen već poznatim epitetima. Ali ne trebaju nama tabloidi, spretni smo i mi u tome.

Oni koji su očekivali da će nakon sjednice Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, koja je održana krajem travnja, a na inicijativu 30 vijećnika i na kojoj je donijeta odluka o raspisivanju izvanrednih unutarstranačkih izbora (u godini koja je inače izborna) strasti malo splasnuti, naročito one na društvenim mrežama, grdno su se razočarali. Puca se na sve strane i priopćenjima i komentarima, što pravim, što botovskim.

I za kraj naslov teksta iz jednih dnevnih novina koji je objavljen u vrijeme zaključenja našeg broja a prigodom obilježavanja 100. obljetnice rođenja akademika **Ljubomira Tadića**: »Istina nije ono što se servira, već što se traži usprkos posljedicama«. Koliko nas je spremno na tu potragu?

Z. V.

Političko aktiviranje Hrvata iz Zemuna i Beograda

Za predsjednika je izabran diplomirani pravnik Matija Tepeš. Zamjenik predsjednika DSHV-a Goran Kaurić ocijenio da je način na koji je osnovan ovaj mjesni ogranak nedemokratički. DSHV osudio Kaurićeve, kako navode, uvredljive i destruktivne izjave

U subotu, 10. svibnja, u Zemunu je osnovana Mjesna organizacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Za predsjednika je izabran diplomirani pravnik **Matija Tepeš**, a osnivanju je nazočilo »nekoliko novih članova s područja Grada Beograda, potomaka prve i druge generacije ekonomskih i drugih migranata iz Hrvatske, te predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**«, navodi se u priopćenju stranke.

Predsjednik stranke Žigmanov rekao je kako DSHV ima za cilj boriti se za ravnopravnost, dostojanstvo, boljitak, očuvanje hrvatskog imena i napredak hrvatskog naroda u Vojvodini, a što uključuje i Hrvate u Srbiji.

»Jedan od naših ciljeva je da u svakoj lokalnoj zajednici u kojoj žive Hrvati, kao što je Zemun, osim hrvatskih kulturnih udruga i okupljanja na vjerskom planu oko Katoličke Crkve, imamo i organizacijsku jedinicu hrvatske političke stranke«, istakao je predsjednik DSHV-a.

Uključiti Hrvate iz Zemuna i Beograda

Novoizabrani predsjednik MO DSHV-a Zemun Matija Tepeš ukazao je na veliki broj pripadnika hrvatske zajednice u Zemunu i Beogradu ostvarenih u brojnim područjima društvenog života – od sporta, preko kulture pa do gospodarstva, koji će sada djelovanjem DSHV-a moći dati svoje prinosne razvoju ne samo lokalne nego sveukupne hrvatske zajednice. Tepeš je govorio i o pozitivnim iskustvima suživota u Zemunu tijekom povijesti, naglasivši da oni trebaju biti obrasci za djelovanje i za budućnost. Osobito je naglasio važnost rada među Hrvatima u gospodarstvu, povezivanju poduzetnika te uključivanju i zapošljavanju mladih, kako bi im se osigurao ne samo opstanak, nego i budućnost.

»Naš je plan da u rad DSHV-a uključimo i Hrvate iz drugih gradskih općina Beograda te da možemo brojčano ojačani raditi na snažnijem ostvarivanju interesa i potreba hrvatske zajednice ovdje«, rekao je Tepeš.

Član Vijeća DSHV-a **Darko Baštovanović** zahvalio se Tepešu na inicijativi i uložnim naporima da se ostvari ova ideja, jer, kako je rekao, »bez političke dimenzije u životu naroda, osuđeni smo na brže nestajanje«. Ukazao je i na važnost izgradnje i očuvanje zajedništva Hrvata u Srbiji, budući da je u tome situiran uspjeh u ostvarivanju zadanih ciljeva.

Predstavnici koalicijskih partnera Stranke pravde i pomirenja poželjeli su uspjeh u radu novoosnovane organizacije DSHV-a te ih pozvali na suradnju na teritoriju Grada Beograda i zajedničko djelovanje.

Kaurić: Nedemokratički osnovana MO

Zamjenik predsjednika DSHV-a **Goran Kaurić** ocijenio je da je način na koji je osnovan ovaj mjesni ogranak nedemokratički, te je uputio priopćenje u kojemu se navodi:

»Putem društvene mreže X, na osobnom nalogu, te putem stranačkog naloga na Facebooku, Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a, objavio je da je 10. svibnja osnovan MO DSHV-a u Zemunu. Držim da nekoliko stvari koje se mogu saznati iz navedenih tekstova, te od članova naše stranke i Hrvata stanovnika Zemuna, baca sjenu na učinjeno«.

Kaurić navodi kako dopredsjednica DSHV-a za Srijem **Ankica Jukić Mandić** i predsjednik Podružnice Srijem **Krunoslav Đaković** nisu bili obaviješteni od Ureda stranke da je sazvana osnivačka sjednica Mjesnog odbora i ocijenio da je to »nedemokratička praksa«. On je izrazio i sumnju u članove koji su osnovali ovu Mjesnu organizaciju, rekavši kako je iz više izvora saznao da »niti jedna osoba koja je fotografirana na osnivačkoj sjednici MO nije ni poznata ni aktivna u područjima kulture Hrvata u Zemunu, gdje djeluju dvije hrvatske udruge, niti je poznaju vjernici zemunske katoličke župe niti članovi tamošnje franjevačke zajednice«. Kaurić je u priopćenju ustvrdio da »Žigmanov, nekadašnji ministar za kojega su glasovali i **Šešeljevi** radikali, sada vraća uslugu formiranjem MO DSHV-a upravo u Zemunu«.

»Sukladno **Sorosevoj** multi-kulti ideologiji duginih boja, malo je Hrvata nazočilo osnivanju Mjesnog odbora, no za Žigmanova to uopće nije problem jer se on rukovodi jednostavnim maksimom: 'Za fotelju sve, fotelju nizašto'. Sada je ključno pitanje hoće li višedesetljetni članovi i osnivači DSHV-a dopustiti ovaj jeftini pokušaj falsificiranja izborno procesa i predstojeće izborne Skupštine u DSHV-u koja je zakazana za 15. lipnja«, zaključio je u priopćenju Kaurić.

DSHV: Osuđujemo uvredljive i destruktivne istupe Kaurića

Na priopćenje potpredsjednika Kaurića reagirao je priopćenjem DSHV u kojem je izrazio »duboko neslaganje i ogorčenje« zbog niza javnih istupa Gorana Kaurića, »osobe koja, unatoč formalnim dužnostima, u posljednjih nekoliko dana sustavno djeluje protiv Hrvata u Zemunu, Beogradu i Srijemu, pokušavajući ih diskreditirati, stigmatizirati i isključiti iz političkog i društvenog života«.

U priopćenju se navodi kako Kaurić dovodi u pitanje identitet, lojalnost i moralni integritet Hrvata koji su desetljećima ustrajno čuvali i očuvali svoju vjeru, kulturu i nacionalnu pripadnost na spomenutim prostorima, često pod izuzetno teškim okolnostima.

»Nazivati ih 'nepoznatima' i aludirati na njihovu političku instrumentalizaciju, predstavlja ne samo uvredu, već i opasan pokušaj stvaranja unutarnjih linija podjela u hrvatskoj zajednici, koja je ionako često bila predmet političkih pritisaka i ignoriranja«, stoji u priopćenju.

DSHV je podsjetio da je isključivo režim **Slobodana Miloševića** koristio sintagmu »sumnjiv etnički identitet« kada je trebalo delegitimirati Hrvate u Srijemu i Zemunu, pri čemu se osobito istaknuo Vojislav Šešelj sa svojim poznatim retoričkim arsenalom protiv neistomišljenika i hrvatske manjine.

»Današnje ponavljanje tih obrazaca, pod krinkom tobožnje brige za hrvatsku zajednicu, jasno razotkriva prave motive i političku matricu takvih istupa. Izričito skandalozna je insinuacija da su Hrvati okupljeni oko novoosnovanog MO DSHV-a u Zemunu 'vratili dug Šešelju' – tvrdnja koja je ne samo neutemeljena i moralno sramotna, nego je i zgrozila tamošnju zajednicu u cijelosti. Dapače, takva izjava podiže ozbiljno pitanje o zdravorazumskoj arhitekturi onoga tko je uopće bio sposoban konstruirati takvu suludu insinuaciju«, navodi se u priopćenju.

Kao posebno zabrinjavajuće se ističe što Kaurić, »u maniri najopskurnijih teoretičara zavjere, nastoji Hrvatima u Srijemu imputirati povezanost s tzv. LGBTIQ ideologijom duginih boja«.

»DSHV ovu izjavu smatra duboko uvredljivom, posebno za članove naše zajednice koji su vjernici Rimokatoličke Crkve, u kojoj su duboko ukorijenjeni. Takva retorika nije

samo pogrešna i neutemeljena, nego i namjerno provokativna, s ciljem difamacije i duhovnog ponižavanja onih koji se ne uklapaju u Kaurićevu iskrivljenu viziju 'prihvatljivih' Hrvata. DSHV nadalje s najvećim gnušanjem odbacuje i javno se suprotstavlja korištenju izraza 'Muhamedanci', kojim se Kaurić poslužio govoreći o bošnjačkoj zajednici u Srbiji. Riječ je o anakronom izrazu koji je u suvremenom kontekstu duboko uvredljiv, kolonijalni i ideološki opasan označitelj, kojeg su na isti način koristile pojedine osobe osuđene pred Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu za genocid nad Bošnjacima. Takvo vokabularno nasilje nad jednom vjerskom zajednicom u potpunosti je nespojivo s europskim vrijednostima tolerancije, poštovanja i suživota«, stoji u priopćenju.

DSHV ističe kako takvi istupi Kaurića ne predstavljaju političke stavove DSHV-a, »niti odražavaju duh zajednice koju imamo čast predstavljati«.

»Naprotiv, oni su u dubokom neskladu s vizijom hrvatske zajednice u Srbiji kao otvorene, pluralne i dostojanstvene manjine koja teži suradnji i građenju mostova, a ne sukobima«.

Na koncu, navodi se u priopćenju, »iznimno zabrinjava« činjenica kako Goran Kaurić nastupa iz pozicije specijalnog savjetnika predsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća i saborske zastupnice **Jasne Vojnić**.

»Takva institucionalna uloga, koja bi trebala biti simbol odgovornosti, promišljenosti i dostojanstvenog predstavljanja hrvatske zajednice, ne može i ne smije biti mjesto odakle se širi neprimjereno negativno etiketiranje i govor podjela, moralnog relativizma i političke destrukcije. Postavlja se pitanje na koji način i s kojim kriterijima predsjednica HNV-a bira suradnike, te kakvu poruku time šalje hrvatskoj zajednici u Srbiji i institucijama koje nas promatraju kao manjinu koja njeguje demokratske i europske vrijednosti. Neuspjeli pokušaj kompromitacije ponovnog osnutka MO DSHV-a u Zemunu – koji je trebao označiti obnovu institucionalne prisutnosti Hrvata u tom dijelu Srbije – dodatno potvrđuje da Kaurić ne djeluje u interesu zajednice, nego protiv nje, svjesno podmećući retoriku razdora ondje gdje je potrebna podrška, obnova i pomirenje«, zaključuje se u priopćenju Press službe DSHV-a.

H. R.

Uz izbor kardinala Roberta Francisa Prevosta za papu Lava XIV.

Papa okrenut ka čovjeku i miru koji razoružava

Piše: Mihael Sokol

Ovo proljeće, u čijim ljepotama upravo i sami živimo, za Katoličku Crkvu donijelo je i tužne i lijepe trenutke. Smrt jednoga pape uvijek ostavlja određeni trag neizvjesnosti u ljudskom životu, a posebno u životu vjernika. Na cijelu Crkvu trag je ostavila i smrt pape **Franje** premda je poboljevao, bio u bolnici, a na sam Uskrs se vidjelo da ga polako, ali sigurno napuštaju i same tjelesne snage. Nekako smo ga, vjerujem svi, zavoljeli po njegovoj skromnosti i otvorenosti, po tome što je bio blizak svakome čovjeku, a ujedno smo se pobojali da ćemo upravo to i izgubiti: toplinu i bliskost jednoga poglavara Crkve.

»Habemus Papam« – imamo Papu!

No, izbor novoga pape, dosadašnjega prefekta Dikasterija za biskupe, tadašnjeg kardinala, još k tomu Amerikanca, **Roberta Francisa Prevosta**, pape **Lava XIV.** opet je iznenadio sve. Nakon samo 24 sata što su kardinali na svečan način ušli u Sikstinsku kapelu gdje su se održavale konklave, nakon samo četiri kruga vrlo strogoga tajnoga glasovanja 133 izbornika, kardinal Prevost, i sam ne nadajući se o čemu svjedoče neki kardinali izbornici, dobio je potrebnih dvije trećine glasova kardinala, a Crkva je dobila novoga svetoga Oca, papu Lava XIV. i to prvi puta papu Amerikanca, no Amerikanca koji ima svoje podrijetlo u svojim precima kao Španjolac i kao Francuz i koji na taj način dobro poznaje što znači biti iseljenik, selilac, onaj koji ide *trbuhom za kruhom*. Premda je kardinal Prevost bio na čelu Dikasterija, mnogi su, ne samo oni okupljeni na Trgu sv. Petra u Vatikanu, zanimali kada su čuli njegovu ime izrečeno na balkonu bazilike sv. Petra, a posebno su mnogi ostali iznenađeni izborom njegova imena: papa Leon XIV. ili kako bismo na hrvatski jezik preveli papa Lav XIV. Na njegovom licu, kada je stupio pred okupljeno mnoštvo čijim je brojem bio vidno iznenađen, moglo se vidjeti mnoštvo emocija koje je nastojao lagano potisnuti da ga ne obuzmu u potpunosti, ali vidjelo se da su usne zadrhtale, grlo zaigralo, a da je iz oka potekla i suza, a glas je zadrhtao kada je progovorio i poželio da mir bude sa svima... I da, tada smo shvatili da smo dobili novoga papu, ali opet papu skromnosti, to-

pline i bliskosti ljudima. Njegove emocije vidljive u prvom njegovom nastupu odraz su ne samo bliskosti i ganuća već i velike odgovornosti koje je i sam svjestan u vodstvu Crkve kao Kristov namjesnik na zemlji.

FOTO: HINA / Ettore Ferrari

Duh Sveti vodi Crkvu po Kristovom namjesniku na zemlji

Papina snaga u vođenju Crkve, ali i kao državnoga poglavara Vatikana, nije i neće biti samo u ljudskim rukama, a to je pokazao i njegov izbor, već je Duh Sveti taj koji zaista vodi i upravlja Crkvom preko nasljednika sv. Petra – pape, nasljednika apostola – biskupa te svećenika kojima je Božji narod i povjeren.

Naime, kardinali su se nakon smrti pape Franje okupili u Rimu na takozvanim kongregacijama, i to njih četrnaest, na kojima su promišljali o trenutku u kojem se Crkva nalazi, ali i smjernicama kakvoga papu žele, a izbor kardinala Prevosta dokaz je tome da su željeli papu na tragu blagopokojnoga pape Franje koji će biti otvoren za sinodalnost Crkve, koji će biti prisutan na rubovima društva otvoren za svakoga čovjeka, ali i koji će provesti sve započete »reformе« u Crkvi, ako ih tim jezikom uopće možemo nazvati. Premda ljudi, kardinali, biraju papu, izbor pape Lava XIV. još je jedan dokaz da Duh Sveti zaista vodi Crkvu, pa tako i izbor samoga pape jer svi oni

kardinali koji su po ljudskim riječima bili glavni kandidati za novoga papu u konklave su ušli kao kardinali, ali iz konklava također i izišli kao kardinali, a kardinali izbornici koji su toliko različiti i sa svih dijelova svijeta bili su složni već u četvrtom krugu glasovanja. Odras je to zajedništva Crkve u jakosti koju joj daje Duh Sveti, jer da nije tako Crkva koja je »stara« više od dvije tisuće godina sigurno ne bi opstala do danas.

I kardinal iz Srbije sudjelovao u konklavama

Među kardinalima izbornicima bio je i beogradski nadbiskup i metropolit kardinal **Ladislav Német** koji je prvi puta sudjelovao u izboru pape. Veliki je to događaj i za sve katolike u Srbiji, ali i za samu Srbiju koja treba biti ponosna da je u tako ključnom i važnom trenutku za Crkvu, ali i cijeli svijet, imala tako visokog prelata Katoličke Crkve kao predstavnika iz Srbije i kardinala koji je rodom iz Odžaka, dakle s teritorija Srbije, premda je po nacionalnosti mađarskog podrijetla. Valja se prisjetiti da s teritorija današnje Srbije kardinal Német ipak nije jedini kardinal koji je rođen na ovim prostorima. Naime, nekadašnji zagrebački nadbiskup **Josip Mihalović**, koji je rođen 1814. godine u Tordi (također Srbija), bio je također i kardinal od 1877. godine, a zagrebački nadbiskup sve do 1891. godine. Svakako će i sudjelovanje kardinala Németa na konklavama, ali i u daljnjem »kreiranju politike« sveopće Crkve, u zajedništvu s papom, biti vidljivo, a posebno u provođenju sinodalnog procesa koji je započeo papa Franjo čime je želio čuti glas svakoga čovjeka kako bi Crkva još bolje »prodisala« u današnjem svijetu. Tu sinodalnost u svojim prvim službenim nastupnim govorima spomenuo je i papa Lav XIV. koji će pomognut kardinalima, a tako i kardinalom Németom, nastaviti zajednički hod koji je započeo papa Franjo.

Papa koji poziva na zajedništvo i na mir

Papa Franjo bio je papa dijaloga i otvorenosti za svakoga, a posebno za one koji su na rubnim dijelovima same Crkve, ali i društva. Nekako se osjeća da će njegovo poslanje, a to i jest poslanje Crkve – ići do malenih, potlačenih, siromašnih... – nastaviti i papa Lav XIV. Pozivajući na bezuvjetni mir u cijelome svijetu, ponajprije u Ukrajini i Palestini, papa je osvojio srca okupljenih vjernika na Trgu sv. Petra na svom prvom *Angelusu* nedjeljom. Papa Lav zna i poznaje što je to i siromaštvo jer je i sam više godina djelovao u misijama u Peruu, a kao misionar postao je i biskupom u Peruu i to po izboru pape Franje koji ga je prije dvije godine i kreirao kardinalom i postavio na čelo Dikasterija za biskupe. Dakle, slobodno možemo reći da je papa Lav upravo ono što su i sami kardinali željeli u svojim smjernicama: onaj papa koji će nastaviti ondje gdje je papa Franjo »stao«, tj. da će provesti ono što je i započeto u samoj Crkvi. No, opet bez djela Duha Svetoga sigurno Crkva ne bi dobila papu na tom tragu.

Papina otvorenost u komunikaciji s drugima koje je susretao ovih dana, a posebno u neposrednosti s me-

dijskim djelatnicima, zaista obećava da će uvijek biti i ostati bliz ljudima jer u svoje središte stavlja upravo čovjeka za kojega se zalagao i kao redovnik augustinijanac, i kao svećenik, biskup, kardinal, a sada i kao papa. Uzevši ime jednoga od svojih prethodnika Lav, htio je naglasiti kako je i danas prisutna određena industrijska revolucija kao u doba pape Lava XIII. koji je tada napisao encikliku *Rerum novarum* u kojoj se zalagao za prava radnika i onih koji su potlačeni, izrabljivani, potplaćeni... Po tome je i simbolički papa Lav XIV., a i sam je rekao kako je današnje doba upravo doba nove industrijske revolucije, misleći ponajprije na razvoj umjetne inteligencije, te da u samo središte čovjekovog promišljanja i razvoja treba staviti upravo čovjeka, a ne tehnologiju. Eto nam ponovno djela Duha Svetoga, jer čovjek i jest hram Duha Svetoga, kako nas uči Crkva, te je njegovo dostojanstvo uvijek preče od svega onoga što je materijalno i što nas okružuje.

Do sada dvojica papa bila u Beogradu

Prošle godine, u Beogradu je od 24. do 26. lipnja održano zasjedanje Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE) na kojem je sudjelovalo sedamdesetak kardinala, nadbiskupa i biskupa iz cijele Europe. Među njima je bio, kao izaslanik pape Franje, i sam kardinal Prevost. Tada nismo niti slutili da ćemo moći jednoga dana reći da je papa već bio u Beogradu. Naime, kardinal ne samo da je sudjelovao na zasjedanju Vijeća, već je u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije 25. lipnja predvodio svečano misno slavlje. Njegova jednostavnost, komunikativnost, otvorenost i srdačnost sa svakim bila je odraz njegove skromnosti i misionarskoga poslanja. Kao da je i dalje ostao u samim misijama u Peruu, a zapravo je visoki predstavnik Crkve. Doduše, u naše krajeve došao je upravo na rubni dio Crkve gdje se susreću i prožimaju Crkva Istoka i Zapada.

Prije njega još je jedan papa više puta bio u Beogradu i boravio upravo u samoj katedrali i odsjedao u župnoj kući i to kao nekadašnji Apostolski nuncij (veleposlanik Vatikana) u Bugarskoj i Turskoj. Bio je to **Angelo Giuseppe Roncalli**, poslije papa **Ivan XXIII.** koji je i sam započeo veliku transformaciju Crkve pokrenuvši Drugi vatikanski koncil. Danas je to sveti papa Ivan XXIII., a njegova statua ponosno stoji u dvorištu beogradske katedrale.

U svim ovim danima ujedinenost, složnost i bratsko zajedništvo Crkve pokazano je kroz molitvu i to za blagopokojnog papu Franju, za izbor novoga pape, ali i za samoga papu Lava XIV. Crkva svakoga dana u misi spominje ime pape, a tolike se mise slave po cijelome svijetu. Znak je to jedinstva jedne mjesne Crkve s onom Rimskom crkvom na čijem je čelu upravo Petrov nasljednik – papa. Stoga ne prestanimo moliti za njegovu svetost kako bi Crkvu uvijek vodio Kristovim putem, a i sam je papa pozvao i biskupe i svećenike da sve vjernike vode putem obraćenja ka vječnosti. Jer to je zadaća Crkve: donijeti spasenje drugima.

Istraživanje među srednjoškolcima Subotice, Bačke Topole i Kanjiže (1.)

Medijske navike mladih

Većina mladih je sve vrijeme online. Srednjoškolci se u najvećoj mjeri informiraju preko interneta, Instagrama i TikToka. U najmanjoj mjeri informiraju se preko blogova, WhatsAppa i tiskanih medija

Izloženost mladih medijima je, osim tradicionalnih formi kao što su tiskani mediji, televizija i radio posljednjih desetljeća drastično uvećana. Uvećana je količina vremena koje mladi provode uz medije, naročito digitalne, i društvene mreže. Mediji su postali sveprisutni i nezaobilazni dio života. Prema različitim istraživanjima, adolescenti iznad 12 godina u prosjeku su sedam do devet sati dnevno izloženi medijskim sadržajima. Postavlja se pitanje kakve su posljedice povećane izloženosti različitim sadržajima, iskustvima, informacijama i porukama u pogledu njihovog mentalnog zdravlja, dobrobiti i u kojoj mjeri postaju osnaženi i pripremljeni za uključivanje u društveni i politički život u društvu.

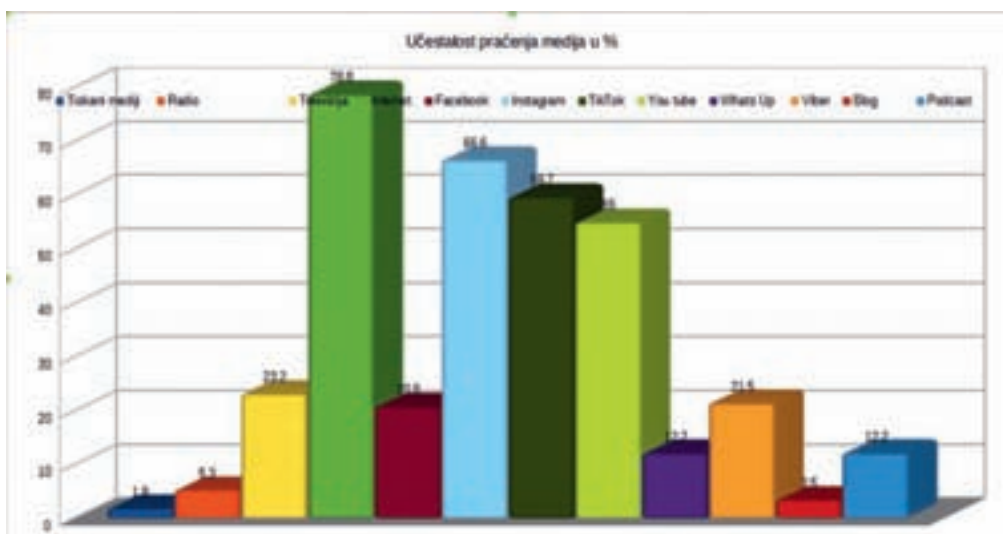
Uz povećanu izloženost medijima i povećanu brzinu kojom se informacije proizvode i šire, raste značaj i medijske pismenosti kao sposobnosti kodiranja i dekodiranja simbola koji se prenose putem medija i sposobnosti sintetiziranja, analize i proizvodnje posredovanih poruka. Razvoj informatičke tehnologije, digitalnih medija i društvenih mreža doveo je do razlikovanja između tradicionalne medijske pismenosti i digitalne medijske pismenosti. Tradicionalna medijska pismenost sastojala se od osnovnih alata potrebnih za čitanje i razumijevanje posredovanih medijskih poruka, dok digitalni mediji zahtijevaju širi i sveobuhvatniji skup vještina, uključujući društvene i kulturne sposobnosti. U prvome dijelu teksta o ovome istraživanju prikazat ćemo rezultate koji se odnose na medijske navike mladih.

Medijske navike

U istraživanju koje je proveo Centar lokalne demokracije iz Subotice, čiji su rezultati predstavljeni u Knjižnici *Erzsébet Juhász* u Bačkoj Topoli prošloga četvrtka, ispitivale su se medijske navike i medijska pismenost srednjoškolaca u Subotici, Kanjiži i Bačkoj Topoli. Istraživanje je provedeno putem online ankete i obuhvatilo je 320 ispitanika. Ciljevi istraživanja bili su: 1) mapirati medijske

navike mladih, 2) utvrditi dimenzije medijske pismenosti i 3) utvrditi relacije između medijskih navika i medijske pismenosti.

U pogledu medijskih navika ispitivana je vrsta medija, digitalnih platformi koje mladi koriste, medijski sadržaji koje najčešće prate, količina vremena koje provode online, sredstva komunikacije koje najčešće koriste i tradicionalni mediji koje prate. Provedena je frekvencijska analiza kako bi se vidjelo koje medije manje ili više koriste i faktorska analiza kako bi se utvrdilo postoje li određeni, specifični obrasci korišćenja medija.

Vrste medija koje prate

Srednjoškolci se u najvećoj mjeri informiraju preko interneta (svakodnevno 69,1%), preko Instagrama 52,5% i TikToka 47,2%. U najmanjoj mjeri informiraju se preko blogova (nikada 63,4%), WhatsAppa 52,8% i tiskanih medija (nikada 43,1%).

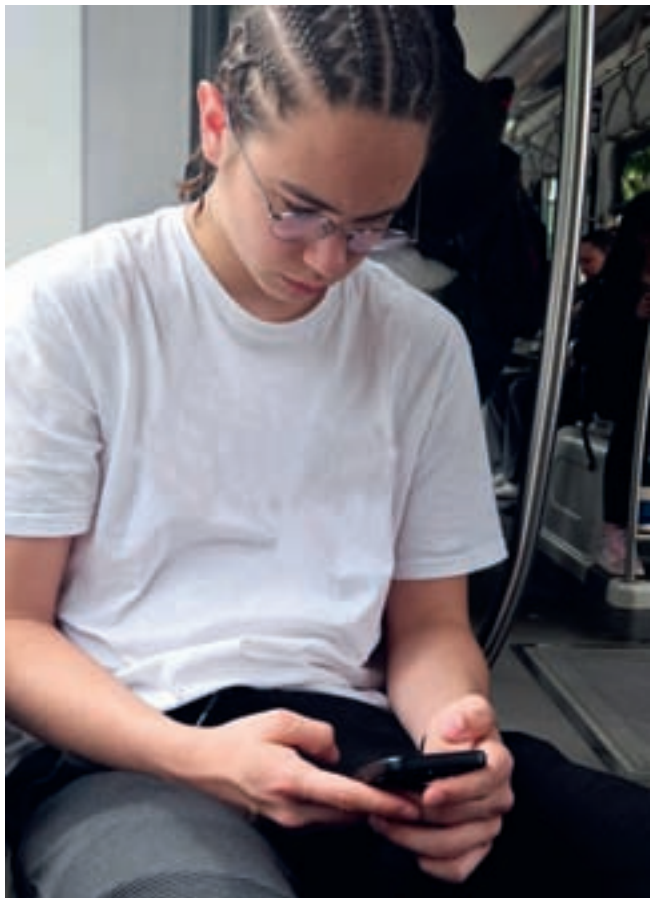
Sabiranjem odgovora često i svakodnevno dobili smo uvid u to koji mediji i digitalne platforme su najzastupljeniji kod mladih. Vidimo da je to na prvom mjestu internet (78,8%), zatim Instagram (66,6%), TikTok (59,7%) i YouTube (55,0%). Najmanje prate tiskane medije (1,9%), blogove (3,5%) i slušaju radio (5,3%). Vidimo i da televizija nije primarni medij preko kojeg se informiraju, ali ih jedna trećina (38,2%) ispitanika prati u rasponu od često

do svakodnevno, ponekada ih prate 22,2%, a rijetko i vrlo rijetko 30%, dok nikada ne gleda televizijske programe 9,7% srednjoškolaca.

Faktorska analiza pokazala je da se izdvajaju kao obrasci praćenja medija: 1) društvene mreže, 2) tradicionalni mediji, 3) blogovi i podcasti i 4) Viber i WhatsApp. Djevojke u značajno većoj mjeri prate društvene mreže, dok nema značajnih razlika u uzrastu ili stupnju obrazovanja roditelja u odnosu na praćenje ovih grupa medija. Postoje značajne razlike u odnosu na vrijeme koje provode online. Oni koji su sve vrijeme online najviše prate društvene mreže.

Medijski sadržaji

U pogledu sadržaja mladi najviše vole zabavne sadržaje (filmove, muzičke sadržaje i serije). Najveći broj mladih uopće ne voli pratiti rijalitije (57%), političke teme (44,1%), sponzorirane sadržaje (41,3%) i ekonomske teme (36,6%).

Međutim, iako prevladavaju zabavni sadržaji, ipak nije zanemarljiv ni postotak mladih koji vole pratiti događanja u svijetu 55%, društvene teme 42,8%, edukativne sadržaje 41,6%, aktualne vijesti 41,2%, teme iz kulture 31,6%, ekonomske 19,4% i političke teme 14,1%.

Analiza je pokazala da se mogu identificirati određeni obrasci medijskog ukusa mladih na osnovu toga koje sadržaje vole pratiti. To su četiri obrasca: 1) Društvo i kul-

tura, koji obuhvaća praćenje tema iz kulture, edukativne sadržaje, društvene teme, priče o običnim ljudima ali i aktualne vijesti i sport; 2) Zabava, koja obuhvaća praćenje filmova, serija, muzičkih i zabavnih sadržaja, ali i kriminala i crne kronike, te događaje u svijetu; 3) Rijalitiji je treći obrazac koji obuhvaća sponzorirane sadržaje, rijalitije, komentare, privatne postove na društvenim mrežama i podcaste; i 4) Praćenje političkih i ekonomskih tema.

U većoj mjeri djevojke vole pratiti zabavne sadržaje, zatim oni koji su sve vrijeme online, dok srednjoškolci čije su majke i/ili očevi visokoobrazovani u većoj mjeri vole pratiti društvene i teme iz kulture.

Sredstva komunikacije

Što se tiče sredstava komunikacije, koji se najčešće koriste za praćenje medijskih sadržaja, tri četvrtine njih ili 75,3% svakodnevno koristi mobitel i još 14,4% često, najmanje koriste tablet 84,4%, u velikoj većini ne sluša ju radio nikada i rijetko, odnosno 75,7%, a televiziju gleda često ili svakodnevno jedna trećina srednjoškolaca 34,1%.

Mobitel i laptop, te tablet češće koriste djevojke, dok mladići češće koriste desktop računalo. Tablet češće koriste srednjoškolci čije majke i/ili očevi imaju visoko obrazovanje.

Mobitele i laptopove najčešće koriste oni srednjoškolci koji su sve vrijeme ili svakodnevno više puta online, a to je 91,2 % mladih.

Mlade su pitali i koliko vremena provode online i rezultati pokazuju da je većina mladih sve vrijeme online (70,6%) ili svakodnevno više puta (70,6%). Ako se doda 4,1% onih koji su jednom dnevno online, to je 95,3% srednjoškolaca. Osim toga, povremeno su online 3,1% srednjoškolaca, a tek 1,5% srednjoškolaca su rijetko ili nikada online.

Tradicionalni mediji

Na kraju, postavljeno je i pitanje koje tradicionalne medije mladi prate. Budući da je riječ o multietničkoj i multilingvalnoj sredini, uključeni su dnevne novine, televizijski kanali na srpskom jeziku i manjinskom hrvatskom i mađarskom jeziku te bunjevačkom govoru. Rezultati pokazuju da mladi nikada ili rijetko prate tradicionalne medije, jedini medij koji se izdvaja je RTS kojeg često gleda 19,1% mladih, a povremeno 36,3%.

Dnevne listove češće prate stariji, odnosno punoljetni srednjoškolci od 18 i 19 godina.

Analiza tradicionalnih medija pokazala je da postoje četiri specifične grupe medija. Prvo su mediji na hrvatskom jeziku i bunjevačkom govoru, HRT, RTV1, Nova i N1 te *Večernje novosti*. Druga grupa su lokalni mediji, mediji na mađarskom jeziku, nacionalni program Mađarske televizije i RTV2 koji također ima program na mađarskom jeziku. Treća grupa povezuje tiskane dnevne novine, a četvrtu čine TV kanali s nacionalnom frekvencijom.

J. D.

Istraživanje CESID-a o kulturnim potrebama pripadnika nacionalnih manjina

Zavodi za kulturu trebaju biti prepoznatljiviji

»Nema nikakve dileme da je ovo istraživanje pokazalo kako je potrebno jednim dijelom okrenuti se mladima. Drugi važan zaključak je da je potrebno napraviti balans između tradicionalnih formi kulture koje su i dalje važne starijim ljudima i nekih inovativnijih formi koje su prilagođenije mladim ljudima«, kaže Bojan Klačar

U ponedjeljak, 12. svibnja, u Novom Sadu održana je prezentacija istraživanja i završna konferencija projekta »Zavodi i kultura – percepcija građana pripadnika nacionalnih manjina«, koji je realizirao Centar za slobodne izbore i demokraciju (CeSID) uz podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Projekt je posvećen identificiranju kulturnih potreba i interesa pripadnika mađarske, rumunjske, rusinske, slovačke i hrvatske zajednice, kao i pružanju prijedloga vezanih uz djelovanje zavoda za kulturu nacionalnih zajednica. Istraživanje o percepciji i potrebama građana mađarske, rumunjske, rusinske, slovačke i hrvatske nacionalne zajednice u vezi s kulturnim sadržajima provedeno je u razdoblju od 6. do 12. veljače 2025. godine na uzorku od 108 punoljetnih pripadnika nacionalnih zajednica. Kvalitativno istraživanje provedeno je s tri predstavnika udruga građana.

Balans između tradicije i novih kulturnih formi za mlade

Rezultate istraživanja predstavio je izvršni direktor Centra za slobodne izbore i demokraciju (CeSID) **Bojan Klačar**.

»Istraživanje je pokazalo kakva je percepcija ljudi o kulturnim sadržajima koje konzumiraju i o radu zavoda. Naravno, tu se može pronaći mnogo elemenata u kojima ljudi iskazuju svoj stav o tome što im nedostaje, što je to što bi se moglo popraviti, a s druge strane može se pronaći i koji su to elementi na kojima bi zavodi mogli poraditi. Nema nikakve dileme da je ovo istraživanje pokazalo kako je potrebno jednim dijelom okrenuti se mladima. Drugi važan zaključak je da je potrebno napraviti balans između tradicionalnih formi kulture koje su i dalje važne starijim ljudima i nekih inovativnijih formi koje su prilagođenije mladim ljudima. Pokazalo se i da ljudi i dalje veoma vjeruju svom okruženju, nakon toga idu televizije i portali, a na drugoj strani, i to je najvažniji zaključak kada je riječ o zavodima za kulturu, jest taj da se pokazalo kako većina ljudi ne zna čime se ti zavodi bave«, kazao je Klačar.

Na nekim mjestima istraživanje je pokazalo da svaka druga osoba nema jasnu predodžbu o njihovom radu. Ne može se odgovornost za to pripisati isključivo zavodima za kulturu, osobito imajući u vidu činjenicu da se većina njih suočava s kadrovskim problemima.

»U uvjetima koji nisu idealni, teško je očekivati potpunu prepoznatljivost. Ipak, smatram da jedan od ključnih zaključaka treba biti taj da je nužno raditi na povećanju vidljivosti i prepoznatljivosti rada zavoda za kulturu. Ljudi koji imaju kontakt sa zavodima uglavnom jesu zadovoljni njihovim radom, što je jedan dobar kapital za budućnost«, kazao je Klačar.

Preporuka zavodima je intenziviranje komunikacija između njih samih. Druga preporuka je iskorak prema većinskoj zajednici, pri čemu, kako kaže Klačar, to nije odgovornost samo na manjinskoj zajednici, nego se ruka mora ispružiti i s druge strane kako se ne bi zaboravilo da sva kulturna baština, bez obzira tko stoji iza nje, na kraju ostaje i pripada svim ljudima koji ovdje žive.

»Trebalo bi da postoji mnogo više komunikacije između većinske i manjinske zajednice, po čemu je nekad Vojvodina bila i poznata«, rekao je on.

Među nazočnima na konferenciji bio je i vršitelj dužnosti ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako**.

»Pohvaljujem svaki put kada smo predmet bilo kakvih istraživanja. Drago nam je što smo objekti istraživanja od drugih i da se druge nevladine organizacije kao što je CeSID interesiraju za manjinska prava. Ovo nije istraživanje koje bi bilo znanstveno, da imamo rezultate koji bi bili konačni i na koje bismo se mogli osloniti, konkretno radi se o 108 ispitanika za sve manjinske zajednice. Ne bih rekao da uzimam s jednom dozom rezerve, ali ovo istraživanje je bilo više informativnog tipa, možda jedan početak, gdje će onda nastaviti to istraživanje širiti, možda će dobiti neka nova sredstva, projektno se financirati, kako bi dobili neke konkretnije odgovore«, istakao je Bako.

Dodao je da je svaka suradnja dobra, kao i da komunikacija i suradnja već postoji.

»Svaki put kada se suradnja između zavoda dogodi to bude i medijski vidljivije. Mi smo imali takve inicijative u prošlosti, nekoliko puta uspješno. To jeste komplicirano za organiziranje jer su zavodi u Zrenjaninu, Senti, Subotici i Novom Sadu. Plus, mi sami ne kreiramo na taj način sadržaje, nego imamo suradnike koji se bave kulturnom produkcijom. Međutim, to ne znači da suradnja ne treba postojati, ona postoji, samo je moramo dimenzionirati na taj način da dobijemo i publiku. Ono što je meni ključno, koliko god bio nereprezentativan uzorak, a mislim da jeste takva situacija na terenu, da ljudi još uvijek, mislim i na pripadnike naše zajednice, nisu čuli za Zavod za kulturu i da tu još uvijek ima prostora da mi budemo vidljiviji i na području Subotice gdje nam je sjedište, ali i šire gdje god žive pripadnici naše zajednice. Ove godine krećemo s uličnim knjižnicama koje neće biti samo u Zavodu, nego i u drugim mjestima. Gledat ćemo da to bude višegodišnji

projekt i nastojat ćemo da ne budemo suboticocentrični, nego i da s tim Danom Zavoda koji smo pokrenuli prošle godine kada smo proslavili 15 godina rada, da je to dobar način da budemo vidljiviji. Mi jesmo vidljivi u znanstvenim i kulturnim krugovima, ali trudit ćemo se da budemo vidljiviji i široj zajednici», rekao je Bako.

Rezultati istraživanja

Kulturni sadržaji koje predstavnici nacionalnih zajednica najčešće prate su: gledanje serija, filmova i odlazak u kino (26%), slušanje glazbe i posjećivanje koncerata (17%) te čitanje knjiga (9%). Najveći postotak ispitanika prati kulturni sadržaj koji im se sviđa bez obzira na materinji jezik i kulturu nacionalne zajednice kojoj pripadaju – 60%. Četvrtina ispitanika (26%) dijeli mišljenje da nema dovoljno prilika za konzumiranje kulturnog sadržaja na jeziku njihove manjinske zajednice.

U lokalnoj sredini, pokazuju rezultati istraživanja, najviše nedostaju društveni događaji za mlade i druženje mladih (20%), događaji vezani uz sport (14%) i kazališne predsta-

ve (14%). Interes za kulturni sadržaj koji uključuje suradnju između manjinske zajednice kojoj ispitanici pripadaju i pripadnika većinskog naroda zabilježen je kod 63% ispitanika. Istraživanje pokazuje i kako 47% ispitanika nije upoznato s radom zavoda za kulturu nacionalne zajednice kojoj pripadaju, dok je 43% ispitanika upoznato s postojanjem zavoda. Ispitanici koji su upoznati sa zavodom za kulturu svoje nacionalne zajednice uglavnom navode da su zadovoljni radom ove institucije. Nešto manje od polovice ispitanika (48%) dijeli mišljenje da građani iz njihove nacionalne zajednice preferiraju tradicionalne kulturne sadržaje (folklor, narodne običaje, narodnu umjetnost, povijesne sadržaje) u odnosu na suvremene sadržaje. S gledišta pripadnosti nacionalnoj zajednici, najveći postotak ispitanika (36%) izjavio je da bi suvremeni kulturni oblici (multimedijски sadržaji, novi pristupi) trebali biti više zastupljeni u kulturnim sadržajima. Trećina ispitanika (32%) na-

vodi da kulturne institucije ne nude sadržaj relevantan za njihovu nacionalnu zajednicu. Prisutnost materinjeg jezika u kulturnom sadržaju važan je faktor za ukupno 35% ispitanika. Najveći postotak ispitanika (36%) izjavio je da bi kulturni sadržaj njihove zajednice trebao igrati veću ulogu u promicanju interkulturalizma, ali u mjeri koja ne bi ugrozila kulturni sadržaj njihove zajednice.

Interesantno je istaći da istraživanje pokazuje da način na koji se ispitanici najčešće informiraju o kulturnim sadržajima vezanim uz nacionalnu zajednicu kojoj pripadaju jest putem prijatelja i obitelji (27%), dok je 21% ispitanika informirano o ovoj temi putem

televizije, web stranica i portala. Društvene mreže za informiranje o kulturnim sadržajima u nacionalnoj zajednici koristi 19% ispitanika, 4% ispitanika informira se putem dnevnih novina i časopisa, dok se samo 1% informira putem radija. Drugim riječima, izravni oblik komunikacije prevladava nad informacijama dobivenim putem medija. Društveni događaji za mlade, koji će utjecati na veće druženje mladih, su, prema petini ispitanika, kulturni događaj koji najviše nedostaje u njihovoj lokalnoj sredini. Uzimajući u obzir rezultate istraživanja, zavodi bi u većoj mjeri trebali temeljiti svoje buduće aktivnosti u okviru suvremenih kulturnih oblika (multimedijских sadržaja). Može se reći da građani koji pripadaju korpusu nacionalnih zajednica čijom se kulturom zavodi bave percipiraju kulturnu baštinu i jezik svoje zajednice kao važan dio svog identiteta, bez obzira na društvene promjene, generacijske razlike ili nedostatak kulturnih resursa i podrške. Modernizacija rada, proširenje raspona prepoznavanja izravnom komunikacijom s građanima i intenzivnije korištenje modernih komunikacijskih kanala nameću se zavodima kao imperativ.

Ivan Benčik

Dr. sc. Jovica Vasin, predsjednik Srpskog društva za proučavanje zemljišta

Žitnica Europe ili agrarna pustinja?

FOTO: Eko list

Na području Vojvodine poslije Drugog svjetskog rata, kada su u proizvodnju ušli traktori i drugi strojevi, kada je došlo do kemizacije poljoprivrede, upotrebe sintetičkih mineralnih gnojiva, pesticida, a što je posebno loše, došlo je do smanjenja uporabe organskog gnojiva, odnosno stajnjaka. Posljedica toga je spuštanje sadržaja humusa u zemljištu. Prirodno, sadržaj humusa bio je pet i preko pet posto, što važi prije svega za černo zem i ritsku crnicu, koji obuhvaćaju oko tri četvrtine površine Vojvodine. Danas je prosječna vrijednost za cijeli teritorij Vojvodine oko tri posto sadržaja humusa. Znači za 70-80 godina sadržaj humusa pušten je za oko dva posto

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Zemljište je neobnovljivi prirodni resurs, na njemu sve počiva, ali se o njemu malo vodi računa. U svijetu je 52 posto zemljišta degradirano. Poljoprivreda, krčenje šuma, industrijalizacija, širenje naselja i drugi faktori, degradirali su zemljište alarmantnom brzinom. Slična situacija je i u Vojvodini. Nekada plodna ravnica, za koju se govorilo da bi mogla hraniti pol Europe, mogla bi postati agrarna pustinja ako se ne zaustavi degradacija, odnosno smanjenje organske tvari u zemljištu.

A podaci su već sada upozoravajući. U Vojvodini je od Drugog svjetskog rata sadržaj humusa u zemljištu s preko pet posto pao na oko tri. Sustavnih mjera koje bi za početak zaustavile ovaj proces, a onda i polako po-

čele utjecati na vraćanje kvalitete zemljišta nema. To nije tema u političkom fokusu, jer je to proces koji traje duže od jednog izbornog ciklusa, a poljoprivrednici, iako svjesni da im poljoprivredna proizvodnja ovisi o kvaliteti zemljišta, nemaju ekonomske snage za ulaganje u takav dugotrajan proces. Negativne posljedice opadanja kvalitete zemljišta već su vidljive, pa usprkos suvremenoj agrotehnici prinosi opadaju.

O ovim temama razgovarali smo s dr. sc. **Jovicom Vasinom**, pedologom, znanstvenikom u Laboratoriju za zemljište i agroekologiju u Institutu za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu i predsjednikom Srpskog društva za zemljišta.

► **Nekada se govorilo kako je Vojvodina žitnica Europe. Jesu li takve ocjene bile pretjerane i koje su karakteristike zemljišta u Vojvodini koje su ovo područje izdvajale od drugih?**

U procesima pedogeneze, što je proces stvaranja zemljišta, na teritoriju Vojvodine stvorena su zemljišta koja su, s aspekta poljoprivrede, visokih proizvodnih vrijednosti. To je prvenstveno tip zemljišta černoze koji dominira u strukturi tipova zemljišta na teritoriju Vojvodine. Međutim, tu su i drugi tipovi zemljišta koji imaju dosta povoljne karakteristike s nekim možda malim nedostacima, ali su još uvijek dobra zemljišta, kao što su ritske crnice, zatim zemljišta u aluvijalnim ravnima naših velikih rijeka. Ima u Vojvodini i zemljišta koja su manjih proizvodnih sposobnosti, na razini je to nekih 10 posto. To su zaslanjena zemljišta ili slatine, kako ih zovu u narodu. Takva zemljišta uglavnom se koriste kao ekstenzivni pašnjaci. To su manje površine i što se tiče karakteristika zemljišta one su generalno u Vojvodini dobre poljoprivredne kvalitete, naročito za ratarstvo i povrtlarstvo i zato je i bila izreka da smo žitnica Europe, da se baci dugme izrast će kaput.

► **Možemo li govoriti o razdoblju kada je značajnije počela opadati kvaliteta zemljišta i što je uzrok tomu?**

Nažalost, čovjek je svojom aktivnošću u dužem razdoblju, praktički od industrijalizacije poljoprivrede, upotrebom strojeva narušio tu kvalitetu zemljišta. Možemo reći da je to na području Vojvodine počeo poslije Drugog svjetskog rata, kada su u proizvodnju ušli traktori i drugi strojevi, kada je došlo do kemizacije poljoprivrede, upotrebe sintetičkih mineralnih gnojiva, pesticida, a što je loše, došlo do smanjenja uporabe organskog gnojiva, odnosno stajnjaka. Posljedica toga je spuštanje sadržaja humusa u zemljištu. Prirodno sadržaj humusa bio je pet i preko pet posto, što važi prije svega za černoze i ritsku crnicu, koji obuhvaćaju oko tri četvrtine površine Vojvodine. Danas je prosječna vrijednost za cijeli teritorij Vojvodine oko tri posto sadržaja humusa. Znači, za 70-80 godina sadržaj humusa spušten je za oko dva posto. Kada se kaže dva posto, ne računa se na 100 posto već na pet posto, što znači da je za dvije petine smanjen sadržaj humusa u zemljištu.

► **Postoje li neka područja koja su posebno ugrožena?**

Posebno su ugrožena ona područja koja su i prirodno imala niži sadržaj organskih tvari, odnosno humusa. To su prvenstveno zemljišta na sjeveru Vojvodine, na pješćarama i neka druga zemljišta, koja su prirodno s manjim sadržajem humusa.

► **Zašto je humus važan za plodnost zemljišta i zašto je loše to drastično smanjenje njegovog sadržaja u zemljištu?**

Humus, odnosno organska tvar u zemljištu, zaslužna je za njegovu strukturu. Humus predstavlja cementnu tvar za one mehaničke elemente u zemljištu – pijesak, prah i glina. Uz pomoć humusa stvaraju se strukturni agregati. Ako ima dovoljno kvalitetnog humusa, onda se prave

strukturni agregati koji daju mrvičastu strukturu, koja ima utjecaj na vodni, zračni i toplotni režim zemljišta. Ono što nas sada zbog klimatskih promjena u poljoprivredi najviše pogađa je dugotrajna suša. Ako zemljište ima veći sadržaj organske tvari, gajene biljke kasnije trpe posljedice suše, odnosno biljke duže imaju pristupačnu vodu u odnosu na zemljište koje ima manji sadržaj humusa.

► **Kazali ste da intenzivna devastacija zemljišta traje 70-80 godina. Kako se može krenuti u drugačijem smjeru, odnosno donekle zemlji vratiti humus? Može li se to uopće?**

Za tako nešto prvenstveno je potrebna planska politika na razini države koja bi stimulirala gajenje stajnjaka, što je održavanje stajnjaka prije nego što dođe na njive da bi zadržao sve one pozitivne osobine kao organsko gnojivo. Morao bi se povećati stočni fond. Svjedoci smo da je broj uvjetnih grla po jednom hektaru drastično opao, što je posljedično dalo i mnogo manje stajnjaka. Znači, morali bismo obrnuti taj proces planskom politikom u području poljoprivrede. Država mora raditi na tome da se poveća stočni fond, da se daju poticaji stočarima, da se praktički napravi tok kruženja tvari u prirodi koji smo imali prije industrijalizacije poljoprivrede. Znamo da su naši stari uvijek imali stoke i da su stajnjak iznosili na njive. Takav pristup bio je prekinut u cijeloj drugoj polovini XX. stoljeća i traje i danas. Moralo bi se to preokrenuti, ali to nije kratkoročan proces. Bilo bi idealno da možemo u roku od nekoliko godina to preokrenuti. To je proces za koji treba vrijeme i ne samo organska gnojidba već i neke druge mjere kao što je zelenišna gnojidba, stara mjera zaoravanja biljaka koje se gaje baš zato da bi se zaoravale i poboljšale kvalitetu zemljišta. Dugoročna je to korist za svakog proizvođača, ali nažalost naši proizvođači moraju razmišljati kako financijski preživjeti tako da oni ne gledaju dugoročno. Tu im treba pomoć države. Ili ako u najam uzimaju državno poljoprivredno zemljište da država kao vlasnik tog zemljišta ugovorom o zakupu propiše da je zakupac obavezan u nekom razdoblju odrediti mjeru zelenišne gnojidbe.

► **Spomenuli ste stajnjak i da se treba povećati broj uvjetnih grla po hektaru. Koliko je to trenutačno i koji broj je potrebno dostići?**

Jedno uvjetno grlo je 500 kilograma stoke, bez obzira je li to govedo ili perad. Smatra se da su dva uvjetna grla po hektaru optimum da bismo imali dovoljno stajnjaka za gnojidbu tog jednog hektara. U Europi je prosjek oko jedno uvjetno grlo. Kada kažem Europa, mislim na cijelu Europsku uniju. Naravno, nije svuda ista situacija. U Nizozemskoj i Danskoj broj uvjetnih grla je od tog optimuma mnogo veći, a u nekim državama manji. Prema podacima iz 2011. godine o površinama koja Srbija ima u poljoprivrednoj proizvodnji i s postojećim stočnim fondom jednostavnim matematikom utvrđeno je da je broj uvjetnih grla po hektaru 0,33. To znači da imamo sedam puta manje uvjetnih grla po hektaru u odnosu na optimum. To je bilo 2011. godine, a u međuvremenu je stočni fond dodatno opao. Tako da se to ne može riješiti u roku od dvije

ili tri godine, mora se raditi planski. Prvo, cijelo društvo da shvati značaj zemljišta kao osnovnog resursa, ne samo za poljoprivredu. U XXI. stoljeću hrana će biti ono što je nafta bila u XX. Broj ljudi se povećava velikom brzinom, a resursi za proizvodnju hrane su ograničeni, što logično vodi k tome da će cijena hrane rasti. Država smo koja ima prirodne resurse, ali nažalost ne odnosimo se prema njima pozitivno, planski. To bi se prvo moralo mijenjati i onda možemo polako podizati i kvalitetu zemljišta i razinu poljoprivredne proizvodnje, količinu proizvedene hrane i da budemo u budućnosti zemlja koja od toga može dobro živjeti.

► **Znači li to da u ostvarenim prihodima poljoprivredna proizvodnja u Srbiji stagnira? Ili možda zbog niza loših klimatskih godina i opada?**

Upravo tako. Često se uspoređujemo s Nizozemskom koja ima mnogo lošije zemljište nego što je naše, čak su ga i uporabom agrokemikalija narušili, ali oni od te poljoprivrede jako dobro žive. Visoko su industrijalizirana zemlja, ali nisu zapostavili poljoprivredu. Strateški gledano, hrana je važan proizvod i o tome bi se trebalo voditi računa na razini države.

► **Spomenuli ste Nizozemsku. Događa li se slična devastacija zemljišta i u drugim europskim državama ili smo samo mi bili toliko neodgovorni prema jednom značajnom prirodnom resursu?**

Opadanje sadržaja organske tvari problem je i u Europskoj uniji. S tim da su oni imali mnogo veću uporabu agrokemikalija. Tu smo mi imali sreću ili nesreću da smo bili siromašni, pa naši poljoprivrednici i da su htjeli nisu mogli uložiti velika sredstva u mineralna gnojiva. Potrošnja mineralnih gnojiva kod nas je bila daleko manja u odnosu na Zapadnu Europu. U proteklom periodu upotreba mineralnih gnojiva kod nas je bila i do tri puta niža u odnosu na Zapadnu Europu. Naša zemljišta su zato još uvijek puno kvalitetnija iako imamo izražene procese degradacije.

► **Suočeni smo i s pretvaranjem poljoprivrednog zemljišta u građevinsko čime se dodatno smanjuju površine za poljoprivrednu proizvodnju. Koliko je to problem?**

To jeste jedna od prijetnji koja je apostrofirana i u dokumentima Europske unije još prije dvadesetak godina. Podaci su različiti, ali definitivno širenje naselja, izgradnja prometnica, urbanizacija... vode smanjenju površina za poljoprivredu. To je trajna devastacija i takvo zemljište trajno je isključeno iz poljoprivrede. Moramo naći balans između neophodne želje za napretkom i održavanja resursa za proizvodnju hrane. U vrijeme socijalizma postojao je fond u koji je svaki investitor koji je na nekom zemljištu koje je dobrih proizvodnih sposobnosti zauzeo određenu površinu za izgradnju tvornice morao uplatiti

FOTO: Privatna arhiva

u taj fond određena sredstva koja su bila planirana za melioraciju nekih zemljišta koje su lošije kvalitete kako bi u ukupnom fondu zemljišta ostala ista površina. Fond danas ne postoji. Nažalost, naša država kada pregovara sa stranim investitorima, često se odriče i novca koji bi trebao ići u jedan takav fond. Mi koji se bavimo zemljištem borimo se i pokušavamo donosiocima odluka ukazati da bi ponovno osnivanje fonda bilo vrlo korisno za našu državu.

► **Dok nema takvog fonda, kolika bi pomoć bila sredstva koja se dobivaju od zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta?**

Potrebna je svijest i volja ljudi koji donose odluke. Sistemi za navodnjavanje vrlo su korisna stvar. Nismo mi protiv toga, pogotovo u ovim sušnim razdobljima. Ali uvođenje sistema za navodnjavanje na površinama gdje nema dovoljno organskog gnojiva neminovno, u relativ-

no kratkom razdoblju, u našim agroekološkim uvjetima vodi do degradacije zemljišta. Dobra mjera bila bi kada se daju sredstva u Ministarstvu poljoprivrede ili Pokrajinskom tajništvu za poljoprivredu da se naglasi obveza osiguranja uporabe dovoljne količine organskih gnojiva.

► **U međuvremenu vjetrozaštitni pojasevi su ili posječeni ili se prekinulo s njihovom sadnjom. Koliko oni mogu pomoći u očuvanju zemljišta?**

Vojvodina je europsko područje s najmanje šuma. Uz to, ovo što imamo koncentrirano je na Fruškoj gori i nešto malo uz rijeke, a imamo općine koje praktički nemaju nikakve šumske pojaseve, kao što su općine u centralnoj Bačkoj. Naravno da bi se to trebalo mijenjati. Svi poljozaštitni pojasevi imali su pozitivne efekte na ublažavanje negativnih meteoroloških pojava.

► **Vratimo se na stajnjak. Koliko često ga treba davati zemljištu?**

Ono što smo učili na fakultetu je da bi jedan hektar trebalo gnojiti u prosjeku s 40 tona stajnjaka svake četvrte godine. Međutim, još kada sam ja studirao, a bilo je to 90-ih godina, učili su nas da bi, obzirom koliko ima stajnjaka, taj jedan hektar na red došao ne svake četvrte već svake 16. godine. Dakle, već tada je bilo četiri puta manje stajnjaka nego što je bilo potrebno. A u međuvremenu nam je stočni fond drastično opao.

► **Osim uporabe stajnjaka, dio organskih tvari može se vratiti zaoravanjem žetvenih ostataka. Koliko je onda to suprotno od zalaganja da se biomasa koristi kao obnovljiv izvor energije?**

Biomasa se promatra kao obnovljiv izvor energije. Biomasa je širok pojam. Tu spadaju i otpatci iz šumarstva. U Vojvodini se uglavnom misli na biljne ostatke iz poljoprivredne proizvodnje. Naravno da mi koji se bavimo zemljištem imamo drugi kut promatranja u odnosu na energetičare. Energetičari kada rade SWOT analizu koje su prijetnje podizanja neke bioelektrane navode i prijetnju degradacije zemljišta, ali tek na nekom posljednjem mjestu. Nama koji se bavimo zemljištem to je prioritet. Radili smo neke studije na sadržaj organskih tvari po političkim općinama u Vojvodini i koliko je preporučena i kakva je mogućnost podizanja bioelektrana. Nažalost, i u nekim općinama u kojima je sadržaj organske tvari nizak podizane su bioelektrane, kao investicija koja će zaposliti određeni broj ljudi i proizvesti zelenu energiju. To načelno jeste dobro, ali ne vodi se računa o kvaliteti zemljišta. Ako se u kalkulaciju stave svi parametri, bojim se da takva jedna energana može napraviti više štete nego koristi. Analizu smo radili na razini političkih općina. Bilo bi dobro da se detaljnija analiza uradi i napravi karta pogodnosti korištenja žetvenih ostataka iz poljoprivrede na razini katastarskih općina. To bi bio pravi element kada se određuje gdje locirati novu bioelektranu. Za sve to važna je odluka države, plan države da zaštiti zemljište kao neobnovljivi resurs. Zemljište i jeste proglašeno neobnovljivim resursom od strane Ujedinjenih naroda. Hajde da se tako i ponašamo prema tom zemljištu.

► **Što ako se ipak nastavi ovako? Može li Vojvodina postati pustinja?**

Već sada, i pored ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju, ne možemo postići optimalne prinose zbog pada kvalitete zemljišta. To je neminovna posljedica i to će biti sve izraženije ako sada ne odlučimo početi štititi zemljište. Bojim se da već kasnimo. Situacija nije dobra ni globalno gledano. Kao da je civilizacija već našla rezervni planet na kome je moguć život i zato se prema ovom planetu na kome živimo odnosimo tako bahato i neodgovorno. Neodgovorno prije svega prema sljedećim generacijama.

► **Kvalitetnije zemljište znači bolje prinose. Zašto onda to nije dio neke dugoročne strategije, zašto se oni koji kreiraju politiku time ne bave? Zašto se ni poljoprivrednici ne bave time?**

Dobro ste rekli: dugoročna strategija. Svi ti procesi su dugoročni i efekti će biti vidljivi poslije niza godina. Možda ću biti grub, ali naši političari razmišljaju u jednom izbornom ciklusu, što je suviše kratko za ovakve procese.

Država mora raditi na tome da se poveća stočni fond, da se daju poticaji stočarima, da se praktički napravi tok kruženja tvari u prirodi koji smo imali prije industrijalizacije poljoprivrede. Znamo da su naši stari uvijek imali stoke i da su stajnjak iznosili na njive. Takav pristup bio je prekinut u cijeloj drugoj polovini XX. stoljeća i traje i danas.

Poljoprivrednici su svjesni da gnojidba organskom tvari doprinosi kvaliteti zemljišta, imaju svijest, ali nemaju mogućnosti primjenjivati neke dugoročne mjere koje koštaju i koje će dati efekte poslije dužeg razdoblja. Njima država treba pomoći poticajima za mjere koje vode k održanju kvalitete zemljišta i dugoročnosti proizvodnje.

► **Kod nas takvih poticajnih mjera nema. Možemo li ih prepisati iz nekih drugih zemalja?**

Europska unija ima niz poticajnih mjera, iskustava i podataka. Zato Institut za ratarstvo i povrtlarstvo i Laboratorij za zemljište i ekologiju i agroekologiju provodi različite projekte. Upravo s Mađarskom imamo jedan koristan IPA projekt u području regenerativne poljoprivrede. U okviru tog projekta vodimo proizvođače da vide iskustva drugih. Imati dovoljno informacija je jedan aspekt, a primjenjivati to znanje ne ovisi samo od znanstvenika nego ovisi puno i od donosioca odluka. U Srbiji postoji Srpsko društvo za proučavanje zemljišta. Organizacija je to koja okuplja fakultete i institute koji se bave zemljištem. Pokušavamo u to društvo uključiti i udruženja poljoprivrednika, poljoprivredne kompanije. Plan nam je da pojačamo pritisak na donosiocima odluka kako bi zaštita zemljišta imala državne poticaje. Želimo institucionalno sugerirati i ostaviti trag da smo to tražili. Nadam se da ćemo i uspjeti.

Osnovan Savjet za međunacionalne odnose u Novom Sadu

Odlukom Skupštine grada u Novome je Sadu osnovan Savjet za međunacionalne odnose. Članak 42. Statuta grada Novog Sada navodi kako je Savjet za međunacionalne odnose (u daljnjem tekstu: Savjet) neovisno radno tijelo sastavljeno od predstavnika srpske nacije i nacionalnih manjina, u skladu sa zakonom. Zastupnici u Savjetu mogu biti pripadnici srpske nacije i nacionalnih manjina s više od 1% ukupnog stanovništva Grada. Savjet razmatra pitanja postizanja, zaštite i promicanja nacionalne ravnopravnosti u skladu sa zakonom i ovim Statutom. Djelokrug, sastav, izbor članova i način rada Savjeta uređuju se odlukom Gradske skupštine, koja se donosi većinom glasova ukupnog broja vijećnika. Član Gradske skupštine ne može biti biran za člana Savjeta.

Predsjednica novoosnovanog Savjeta je **Miomira Vulić** (predstavnik srpskog naroda), dok je zamjenica predsjednice **Edvina Erdódi** (predstavnik mađarske nacionalne manjine). Predstavnik hrvatske nacionalne manjine je **Gordana Jerković**, uz nju ostatak Savjeta čine i **Velibor Backović**, **Biljana Stamenović**, **Violeta Palačković**, **Branka Maksimović** (predstavnic

srpskog naroda), **Elvira Mosnák** (predstavnik mađarske nacionalne manjine), **Milomir Šajtoš** (predstavnik rusinske nacionalne manjine) i **Miroslav Brna** (predstavnik slovačke nacionalne manjine).

I. B.

Upravni sud odgodio protjerivanje hrvatske državljanke

Upravni sud Republike Srbije usvojio je privremenu mjeru kojom odgađa protjerivanje hrvatske državljanke **Arien Ivković Stojanović**, do završetka postupka po žalbi na odluku o deportaciji koju je donio MUP Srbije, objavio je N1.

Majku djeteta od četiri godine, koja duže od desetljeća živi u Beogradu, gdje se školovala i gdje je zaposlena kao liječnica, sigurnosne službe procijenile su kao sigurnosni

rizik po Srbiju. Ona je rekla ranije kako neće napustiti Srbiju dragovoljno i da pravna borba još nije završena.

Upravni sud najprije je odbio donijeti odluku o odgađanju izvršenja, da bi poslije podnošenja dodatne dokumentacije, odnosno nalaza psihijatra o trajnim posljedicama razdvajanja obitelji, donio novu odluku i usvojio privremenu mjeru.

Obilježeno 25 godina *Croatice*

Važan dio hrvatskog identiteta u Mađarskoj

U povodu obilježavanja Dana hrvatskoga tiska i 25. obljetnice osnutka neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost *Croatica* u Budimpešti je u četvrtak, 8. svibnja, upriličena svečanost u organizaciji Hrvatske državne samouprave.

Croatica je osnovana 1999. godine, a Hrvati su bili prva nacionalna manjina u Mađarskoj koja je osnovala vlastitu izdavačku kuću. Danas kroz portal objedinjuje TV *Croatica*, Radio *Croatica* te *Hrvatski glasnik*. Ravnateljica *Croatice* **Timea Šakan Škrlin** rekla je da je od svojih skromnih početaka kada je osnovana *Croatica* prošla dug i zahtjevan put do institucije koja danas čvrsto stoji na temeljima profesionalnosti, predanosti i ljubavi prema hrvatskoj zajednici.

»Najveći uspjeh je to što je *Croatica* zadržala svoj kontinuitet. Tu smo da hrvatsku riječ nudimo našim čitateljima, slušateljima, gledateljima, općenito ljubiteljima hrvatske kulture. Bavimo se i nakladom, objavljujemo knjige, radimo na tome da knjige promoviramo ne samo u Budimpešti nego i u onim dijelovima Mađarske gdje žive Hrvati«, rekla je Šakan Škrlin i dodala: »Obljetnica je podsjetnik da vrijedi ustrajati, da hrvatska riječ itekako ima moć. Ovdje smo da slavimo, da se prisjetimo početaka, da govorimo o današnjici i gledamo prema budućnosti. Pred nama su novi izazovi, ali i nove prilike. U svijetu u kojem se sve brzo mijenja još je važnije da ostanemo usmje-

Predsjednik Hrvatske državne samouprave **Ivan Guban** kazao je kako je obilježavanje Dana hrvatskog tiska dokaz važnosti medija i novinara.

»Dan hrvatskog tiska ove godine je poseban jer je prije 25 godina osnovana naša izdavačka i medijska kuća *Croatica*. Mogu se samo zahvaliti tadašnjim članovima

državne uprave koji su započeli taj rad. Dosta se promijenila situacija tijekom ova dva i pol desetljeća – veći je izazov biti novinar, a možda je i teže raditi knjige i novine, manje se čita u svijetu, ali vjerujem da ćemo se uspjeti prilagoditi«, kazao je Guban.

U povodu obljetnice tiskan je zbornik *25 godina Croatiace*, koji je uredila glavna i odgovorna urednica *Hrvatskog glasnika* **Branka Pavić Blažetin**, koja je u *Croatici* od njenog osnutka.

»Za bilo što u životu da bismo radili, ono što je bitno to je ideja. Ako nema ideje i intelektualne snage da se ideja strateški promišlja, onda je teško i napraviti vrijedne stvari. Ljudi koji su 1996. bili u političkoj eliti Hrvata u Mađarskoj razumjeli su da je tiskana riječ i u prvom redu tjednik Hrvata u Mađarskoj vrlo važni za opstanak jedne zajednice. Razumjeli su da postoji školski sustav koji je temelj očuvanja jezika i identiteta, sustav koji počiva na udžbenicima, i bilo što što se izdaje, i trebalo bi se što više moguće izdavati na materinskom jeziku, kako bi zajednica jačala. Jer mogućnost da sami produciramo nove

vrijednosti u pisanom obliku na neki način pokazuje našu intelektualnu snagu. Tada su ti ljudi to shvatili, odlučili su utemeljiti jednu izdavačku kuću«, kazala je Pavić Blažetin.

Z. V.

reni na ono bitno: kvalitetan sadržaj, vjerodostojan glas i stvarnu povezanost s našom zajednicom. Kroz 1.000 članaka, brojne knjige, emisije, publikacije i kulturne programe *Croatica* je sustavno gradila informacijski i kulturni okvir unutar kojeg se očituje hrvatski identitet«.

SLOŽITE KOCKICE U ODGOJU VAŠE DJECE

**UPIS U SREDNJE ŠKOLE
U SUBOTICI**

Gimnazija „Svetozar Marković“

Opći smjer

Politehnička škola Subotica

Tehničar fotografije

Srednja medicinska škola

Medicinska sestra – tehničar

Uljezi u Domu

Koliko je vlast duboko ogrezla u bahatosti, drskosti i samodovoljnosti – da ne spominjemo sad i neke teže epitete poput korupcije, lopovluka i sklonosti nasilju – na najbolji način vidi se u posljednjih mjesec dana otkako su se građani počeli samoorganizirati na razinama mjesnih zajednica u namjeri da održe zborove. Pisali smo već o nedavnom slučaju zaključane kapije ispred prostorija Mjesne zajednice Mali Bajmok, prije toga i o Paliću, a u subotu, 10. svibnja, ista stvar dogodila se i stanovnicima Mjesne zajednice Novo selo kada se njih stotinjak okupilo ispred njezina sjedišta u Gajevoj 50.

Poput siročića, odnosno beskućnika, punoljetni su građani stajali na ulici nadjačavajući svoj glas sa zvukovima automobila koji su svako malo prolazili tom razmjerno prometnom ulicom dok je netko od rukovodećih ljudi Sa-

vjeta Mjesne zajednice držao ključeve kod sebe. A nije da nisu znali da će se građani u subotu u 18 sati okupiti upravo na tom mjestu jer su pozivi uredno poslani na adrese stanovnika ove, i teritorijalno i po broju stanovnika, velike mjesne zajednice u Subotici. Tako su žitelji Novog sela na ulici još jednom prikupili potpise za održavanje zbora građana (ZG), a nakon toga i donijeli određene odluke, poput onih o formiranju nekoliko radnih grupa (za ekologiju, komunalna pitanja, sigurnost i društveni život), nedefinirani apel da (im) se omogući uvid u birački popis, te zahtjev predsjedniku Skupštine grada **Dánielu Gyivánovityu** da raspiše izbore za savjete mjesnih zajednica. Stanovnici Novog sela dogovorili su se i da se prije toga napravi koordinacija s predstavnicima ostalih 36 mjesnih zajednica kako bi zahtjev za raspisivanjem izbora bio jedinstven na teritoriju Grada Subotice čime bi se iskazala i odlučnost građana i pokazao njihov pritisak na otuđene predstavničke vlasti.

Iako, kako smo se u subotu na skupu uvjerali, dobra volja građana za iznesene prijedloge postoji, ipak iza njih postoji gomila problema i nelogičnosti. Problemi se uglavnom tiču samih građana, a nelogičnosti predstavnika

Savjeta Mjesne zajednice koji upravo zbog toga i prave probleme. Prvi i osnovni problem ovakvih skupova je taj što su inicijative, prijedlozi, odluke i zahtjevi pravno neobvezujući, a samim tim i nelegitimni i po svojoj su snazi ravnani onima koji na isti skup nisu došli ili su o istim temama pričali u nekoj birtiji. To, naravno, ne čudi jer ljudi koji su se okupili u subotu – osim iskonske želje da se stvari u okolini u kojoj žive promijene na bolje – nemaju nikakvog političkog iskustva ni pravnog znanja, pa se pokušaj održavanja ZG-a može slikovito usporediti s »primanjem« korijenja u zemlju tek ukopane *palante* (rasada) kojoj za budući život tek predstoji borba s korovom oko nje. Isto se, međutim, ne može reći za Savjet MZ-a Novo selo, jer i te kako znaju da im je mandat istekao još prije dvije godine što onda znači da ključeve kod sebe drže drsko i nelegitimno, onako kako to čini bezobrazni podstanar kojemu je istekao rok prava korištenja stana a neće da se iseli i još sâm određuje koga će i kada pustiti na tulum koji organizira. Uostalom, inicijatori potencijalnog održavanja zbora građana u Novom selu stanovnicima su u poštanske sandučice uredno dostavili pozive s mjestom i satnicom održavanja, a i pored najbolje volje – za šest godina, koliko su se učahurili u Gajevoj 50 – ne možemo se sjetiti da je Savjet MZ Novo selo postupio isto i pozvao građane na sastanak na kom će se razgovarati o temama koje ih se neposredno tiču. Koliko je Savjet MZ poznat, o bliskosti da i ne govorimo, stanovnicima Novog sela najbolje svjedoči činjenica da najveći dio njih pojma nije imao tko je **Gábor Tóth**, odnosno da je taj čovjek »prvi među petnaestoro jednakih« u jedinici lokalne samouprave, za dlaku višoj od najmanjih ćelija društva kakva su, primjerice obitelj ili kućni savjet. Upravo ovaj podatak govori o razvijenosti društvenog života u MZ Novo selo, bolje rečeno o stupnju njegovog mrtvila, jer – osim imena predsjednika Savjeta – niti najinformiraniji građani Novog sela pojma nemaju kada je i što korisno urađeno na ovom teritoriju a da je to bilo plod njihove inicijative.

Sve rečeno, naravno, u manjoj ili većoj mjeri odnosi se i na ostale mjesne zajednice u Gradu, gdje su ZG-ovi također već održani ili će biti održani ovih dana (s istim ili sličnim scenarijem kao u Novom selu), a budući i da je moralna struktura rukovodstava mjesnih zajednica sazdana od istog materijala (ne daju ključeve »gajbi«) **Dániel Gyivánovity**, a s njim i **Stevan Bakić** i kompletno rukovodstvo Grada, ne bi trebao biti začuđen ako u bližoj budućnosti zahtjev za raspisivanje izbora za mjesne zajednice ne bude predmet dopisivanja nego pregovora. Na ulicama. Onako kako se to odvija u Novom Sadu.

Z. R.

Da svi budu jedno!

**»Ovo nije samo koncert, nego i svjedočanstvo
da je radost Uskrsnuća jača od razlika«**

Uskrsni koncert pod nazivom *Ut omnes unum sint* – *Da svi budu jedno!* održan je 12. svibnja u prepunoj subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Najbolji primjer kako »biti jedno«, okupljeni oko jednoga Boga, pokazali su glazbenici te su tijekom večeri nastupili združeni zborovi Katedralni zbor *Albe Vidaković* Subotica, mješoviti zbor župe Imena Marijina *Laudanti* iz Novog Sada, te pravoslavni crkveni zbor hrama Vaznesenja Gospodnjeg *Sveti Roman Melod* iz Subotice, uz pratnju komornog orkestra Subotičke filharmonije.

Uskrsna radost

Uz spomenuta tri zbora i orkestar nastupili su i vokalni solisti **Aleksandra Ušumović** (sopran), **Vera Zečević** (alt), **Dušan Dakić** (tenor) i **Predrag Kačavenda** (bas)

te **Kornelije Vizin** na orguljama. Zborove su uvježbali i tijekom večeri dirigirali **Dragana Nikolić**, **David Bertran** i **Miroslav Stantić**, a na programu su bila veličanstvena djela **W. A. Mozarta**, **S. Prepreka**, **St. St. Mokranjca**, **K. Stankovića** i kompletno djelo **M. A. Charpenitera** *Te Deum*.

Na početku koncerta sve okupljene pozdravio je župni upravitelj vlč. **Ákos Horvát** koji je među ostalim rekao kako ovo nije samo koncert nego i svjedočanstvo da je radost uskrsnuća jača od razlika. Da je približavanje jedno drugome ne samo moguće, nego i lijepo. I da postoji jezik koji svi razumijemo, jezik glazbe.

»Jedna rečenica, jedna molitva, jedna čežnja, jedna budućnost, a možda i djelić sadašnjosti ove večeri. Rijetko nam se pruža prilika da uskrsna radost u istom trenutku odjekuje crkvama Istoka i Zapada. Istoga jutra, istoga

dana. Ove večeri to svjetlo Uskrsa postaje boja, postaje sklad, tišina, postaje pjesma. U glazbi nema granica, u njoj se pokreće jedno srce, u njoj progovara jedan duh», rekao je vlč. **Horvát** i podsjetio da jedinstvo ne znači i istovjetnost, nego sklad različitosti.

Ujedno je okupljene podsjetio da nam Bog nije dao samo glazbu nego i uho koje čuje. Okupljene posjetitelje pozdravio je i arhijerejski namjesnik otac **Veljko Vasiljev**

iz Subotice koji je čestitao braći Katoličke Crkve izbor novog pape **Lava XIV.** te je podsjetio da kada riječi nisu dovoljne, onda se Gospodinu možemo obratiti pjesmom.

»Nije slučajno što u svakoj religiji čovjek kada se želi izraziti i obratiti Gospodinu počinje pjevati. Tako se i mi večeras obraćamo Bogu. Nije pretjerivanje ako kažem da je glazba dar od Boga kako bi mu se usrdnije mogli obratiti. Sretan sam i zahvalan što je organiziran ovaj zajednički koncert duhovne glazbe«, rekao je otac Vasiljev.

Zajednički Uskrs, zajednički koncert

Ideja o zajedničkom koncertu rodila se zbog ovogodišnje zajedničke proslave Uskrsa, odnosno Vaskrsa.

»Miroslav i ja već dugo godina surađujemo i nerijetko pravimo planove. Zajednički nastupamo. Oni dolaze kod nas, mi kod njih. Druženje kod nas traje desetljećima. Tako se izrodila ova ideja da bismo mogli nešto skupa napraviti. Nije bilo lako, prvo sastaviti program, naći orkestar, soliste... sve uvježbati. Veliki je to bio podvig da zajedno nastupimo. Čestitam i mojim kolegama, Miroslavu i Davidu, ali i svima drugima koji su nastupili ili pomogli da se ovaj koncert dogodi, kako Pravoslavnoj crkvenoj općini tako i Katoličkoj Crkvi i svećenicima koji su se molili za nas jer ovako nešto bez molitve i zajedničke podrške ne bi bilo moguće«, rekla je voditeljica zbora **Sveti Roman Melod Dragana Nikolić**.

Po riječima Miroslava Stantića, zborovođe i orguljaša u katedrali, ovaj koncert bio je veliki izazov jer je trebalo uskladiti probe tri zbora, solista, orkestra, ljudi iz različitih gradova...

»Rekao bih da je ovo bio velik i zahtjevan projekt. Međutim, kad se radi srcem, onda sve dobro prođe. Dojmovi su izvrsni. Nadam se da ćemo isto ili slično raditi i u budućnosti. Ovakvi koncerti prilika su da se pokaže nešto novo, nešto drugačije, što se ne izvodi svakoga dana. Primjer tome je svima poznata špica Charpentierovog *Te Deuma*, međutim kao kompletno djelo manje je poznato. Izvedeno je u Subotici prije nekih 40 godina i izvodio ga je zbor *Pro Musica*, a mi smo sada to skupa oživjeli. To je u stvari ambrozijanski himan *Tebe Boga hvalimo* koji nas povezuje, kako vjernike Katoličke Crkve, tako isto i braću pravoslavce. Ono što nastojimo još od 1991. godine, kad je s. **Mirjam** započela ove koncerte, jeste ujedno obilježiti i razne obljetnice. Tako smo obilježili i **Vidakovića**, biskupa **Zvekanovića**, obljetnicu naše biskupije, a sada i 125. godišnjicu *Prepreka*«, rekao je Stantić.

Oduševljenje nije skrivao ni voditelj zbora *Laudanti* David Bertran koji je rekao:

»Prvo sam bio oduševljen samom idejom, a sada svi me što smo uspjeli. Zbor *Laudanti* nije do sada sudjelovao u ovako velikom projektu. Probe su bile vrlo zahtjevne, prvo kod nas u Novom Sadu, a onda još i putovanje i probe sa svima. Uspjeli smo i jako sam zadovoljan. Kada je želja i volja jaka i kad je Bogu na slavu, nije teško. Sve je rađeno srcem i mislim da je i publika to osjetila«.

Koncert su uz brojnu publiku podržali i biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**, te svećenici ove biskupije, kao i pravoslavni oci. Isti koncert održan je 13. svibnja i u župnoj crkvi Imena Marijina (katedrala) u Novom Sadu.

Ž. V.

Susret mladih Subotičke biskupije

U nadi radosni

»Isus kad je hodao ovim svijetom izabirao je mlade. Naša ikonografija prikazuje starce. Starog, pognutog sv. Petra, Pavla... ali to nije istina. Svi su oni kada ih je Isus birao bili tinejdžeri. Pa tko bi se drugi usudio ići u nepoznato, osim mladih? Ima puno dobroga u mladosti«, rekao je don Damir Stojić

Mladi Subotičke biskupije, njih više od 170, okupili su se 10. svibnja na ovogodišnjem Susretu mladih koji je održan na biskupijskom svetištu Gospe od Suza na Bunariću i to pod geslom »U nadi radosni«. Susret mladih i do sada je bilo mjesto okupljanja i radosti, no prethodnih godina, pa čak i desetljeća, bio je održavan u Baču. Ovoga puta ujedinjeni organizatori odlučili su da to bude na Bunariću.

Ujedinjeni organizatori

»Odlučili smo se za Bunarić i za geslo 'U nadi radosni', koje je u skladu s Jubilejskom godinom, Godinom nade, a to je ujedno i geslo našeg biskupa **Franje Fazekasa**. Ono što me osobito veseli jeste da je ovo prvi zajednički projekt Molitvene zajednice *Proroci* i *Subotičkog oratorija* pod okriljem Pastoral mladih naše biskupije. Naši mladi

sada uživaju plodove te suradnje i nadam se da ćemo nastaviti u tom smjeru. Želja nam je da ovakvi susreti postanu redoviti i u budućnosti. Hvala Bogu, glazbeni sastav Katoličke karizmatске zajednice *Božja pobjeda* iz Zagreba bio je voljan doći, a tim smo se i vodili – što bi moglo najviše zainteresirati mlade«, kaže povjerenik za Pastoral mladih Subotičke biskupije vlč. **Dušan Balažević** i pojašnjava kako naši mladi nemaju često priliku sudjelovati na ovakvim susretima, a želja organizatora je bila upravo to: osmisliti im nešto privlačno.

Osim Subotice i okolice, susretu su nazočili i mladi iz Monoštora, Selenče, Ruskog Krstura, Novog Sada..., a među njima je bila i **Paulina Rimar** iz Ruskog Krstura, kojoj je ovo bio prvi dolazak.

»Zadovoljni smo. Prvi dojam bio je da je mjesto prekrasno – uvijek ga uspoređujemo s našom Vodicom u Krsturu, i ovdje nam se prostor jako svidio. Svi su bili vedri

i raspoloženi, predavanje don **Damira Stojića** i njegova propovijed bili su izvrsni i vrlo konkretni. Upoznali smo nove ljude i sreli neke koje već poznajemo. Lijepo je što smo se ovdje susreli jer nemamo često priliku viđati se», kaže Paulina.

Istog mišljenja je i **Terezija Sekereš**, koja je rekla:

»Stvarno je blagoslov što smo danas imali ove goste, don Damira i *Božju pobjedu* i mislim da će konkretnih plodova biti i među svima nama. Provela sam divan dan, a sigurna sam da to misle i drugi mladi koji su došli i da će nam svima ovo ostati u sjećanju. Aktivna sam i u *oratoriju*, imamo mise mladih svakog prvog petka u mjesecu, na pojedinim župama ima i redoviti vjeronauk za mlade; dakle imamo razna događanja, ali ipak je ovo nešto posebno. Inače volim slušati predavanja don Damira preko interneta, a sada je ovo bilo divno slušati ga uživo. On vrlo otvoreno govori i mislim da je njegov nagovor dopro do svih nas«, kaže Terezija.

Ima puno dobroga u mladosti

Don Damir Stojić nije prvi puta u Subotici, ali jeste na Susretu mladih u Subotičkoj biskupiji.

»Uvijek sam iznenađen ovdje brojem, koji gledam proporcionalno po broju vjernika u ovoj biskupiji. Gledam ovu mladost i čini mi se da su slušali. Primijetio sam da

su mladi aktivni, da imaju dobre temelje koje su dobili na svojim župama i u svojim obiteljima. Vidim o ovdašnjim mladim lijepe stvari i kada postanu studenti pa dođu u Zagreb. Dobri mladi, dobri ljudi«, kaže don Damir i po-

jašnjava kako je tijekom nagovora govorio mladima kako treba moliti, kako činiti dobra djela, kako biti aktivan.

Za naš tjednik don Damir je još rekao:

»Mladi su dobri, stari su problem. I Isus kad je hodao ovim svijetom izabirao je mlade. Naša ikonografija prikazuje starce. Starog, pognutog sv. Petra, Pavla... ali to nije istina. Svi su oni kada ih je Isus birao bili tinejdžeri. Pa tko bi se drugi usudio ići u nepoznato osim mladih? Ima puno dobroga u mladosti. Oni su radikalni, e sad jesu li na dobrom putu ili ne, to je drugo. Bog je u iznimnim stvarima birao mlade: apostoli, Marija, David, Samuel... svi oni bili su mladi. Tako da mladi imaju dobru klicu, silu i ako ide u dobrom smjeru, onda je to odlično«.

Don Damir je i ovoga puta imao poruku za mlade čitatelje:

»Idite dublje u vjeru, tražite Boga, a zatim govorite o Isusu, to je evangelizacija. Luda su vremena, i svijet nikada nije bio žedniji za istinom. Dakle, tražite Boga i govorite o Njemu«.

Uz nagovor koji je imao, don Damir je predvodio i svetu misu skupa sa svećenicima ove biskupije. Tijekom dana mladi su nakon okupljanja i podjele majica imali rekreaciju, nagovor, zajednički ručak, priliku za ispovijed, rad u skupinama, svetu misu i slavljenje Gospodina uz *Božju pobjedu*. Osim don Damira, na mlade je poseban dojam ostavila i zajednica *Božja pobjeda*, pa je susret, kao što i geslo kaže, zaista dokazao da su svi oni »U nadi rado-sni«.

Ž. V.

XVII. Susret mladih Srijemske biskupije u Srijemskoj Mitrovici

»Vas sam nazvao prijateljima«

»Ovo okupljanje i naše druženje upravo je na tragu toga da kroz molitvu, slavljenje euharistije, pjesmu i društvene igre stavimo u fokus središte života, Gospodina Isusa, a isto tako i jedni druge«, istaknuo je srijemski biskup mons. Fabijan Svalina

S ciljem jačanja i produbljivanja prijateljstva među mladima te jačanja njihove povezanosti s Crkvom i Bogom, 10. svibnja u katedralnoj župi sv. Dimitrija đakona i mučenika održan je XVII. Susret mladih Srijemske biskupije. Sudeći po broju mladih koji su došli iz srijemskih i drugih župa, prepoznali su vrijednost ovih susreta koje Ured za pastoral mladih Srijemske biskupije organizira svake godine u uskršno vrijeme.

Znak povezanosti i zajedništva

Ovogodišnji susret nosi geslo »Vas sam nazvao prijateljima« (Iv 15,15), a održava se u kontekstu Jubilarne godine, što mladima pruža posebnu priliku za hodočašće u svoju katedralu, oprosnu crkvu biskupije.

»Upravo je naš biskupijski susret mladih mjesto gdje želimo produbljivati i učvršćivati naše prijateljstvo s Isusom, onim koji je vječit i uvijek mlad, a na poseban način učvršćivati i produbljivati prijateljstva među nama. Uz pozdrav našim mladima iz Srijemske biskupije želim zahvaliti i našim prijateljima iz drugih susjednih biskupija te mladima iz Elektrotehničke i prometne škole iz Osijeka s kojima smo i svojevrсни partneri. To je znak povezanosti i zajedništva koje na poseban način želimo njegovati među sobom. Svako okupljanje, pogotovo u vrijeme digitalnog doba, kada su mladi otuđeni, iznimno je važno. Na susretima stavljamo svog prijatelja, svoga bližnjega u fokus svog života i čitavog bića. Ovo okupljanje i naše druženje upravo je na tragu toga da kroz molitvu, slavljenje euharistije, pjesmu i društvene igre stavimo u fokus

središte života, Gospodina Isusa, a isto tako i jedni druge. Isus je u bližnjima oko mene, ali da bismo uspostavili kontakt, potrebna je blizina, zajedništvo svih okupljenih. Dao Bog da ovo i sva druga okupljanja budu na tragu toga», istaknuo je srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**.

Nove generacije, novi izazovi

Susret je započeo molitvom za mlade te je uslijedila sveta misa. Misu je predvodio srijemski biskup mons. Fabijan Svalina u zajedništvu sa svećenicima biskupije.

»Vjerujemo da su susreti korisni i potrebni za zbližavanje mladih u ovom vremenu. U vremenu smo kada se ljudi otuđuju, posebno mladi. Želimo da u imenu Krista spoznaju svoju vrijednost, da je rado dijele s drugima i da rado prihvaćaju one radosti i vrijednosti koje drugi imaju. U duhovnom smislu želimo ih okupiti kao što nam i ovogodišnje geslo kaže 'Ja sam vas nazvao prijateljima' i baš u tom duhu želimo obogatiti prijateljstvo, svrhu i značenje prijateljstva«, izjavio je povjerenik za mlade Srijemske biskupije vlč. **Dušan Milekić** i dodao da mu je zadovoljstvo vidjeti da je iz godine u godinu sve veći broj mladih na susretima.

»Neke generacije smo ispratili, a neke trebaju doći i veselimo se nastavku susreta mladih. To je bogatstvo pojedine župe koja je domaćin susreta. Svaki je susret još jedan znak i poziv daljnje suradnje i rada s mladima jer svake su godine nove generacije, novi izazovi i problemi na koje mi kao Crkva želimo mladima dati odgovore.«

Mladi su naša nada

Gosti susreta mladih Srijemske biskupije bili su duhovnik u Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu vlč. **Stjepan Matezović** i dva bogoslova. Kroz katehezu o spomenutom geslu govorili su o tome da mladi nisu stranci u Bogu već su mu prijatelji.

»Ono što mislim da svakom čovjeku može pomoći je da živi susret sa samim Isusom, odnosno s Bogom, i sam doživljava u našoj vjeri živoga Boga. Moj je cilj govoriti mladima kroz Božje riječi nadahnute Duhom Svetim, približiti ih Isusu kao pravom prijatelju, a i čovjeku, koji prati svaki naš životni korak, koji nas sluša, koji želi da ga vidimo prije svega u euharistijskom klanjanju i u svetj misi, a onda nas iz tog iskustva prepoznamo kao živoga. Tada imamo snage i povjerovati. To onda budi i nadu u svakom čovjeku, koliko god da životna svakodnevna situacija bila teška. Mladi ljudi danas traže Boga. To se najviše primjećuje u ovakvim susretima, u ispovijedima koje su potpuno drugačije od starijeg i iskusnijeg sloja društva. Mladi se danas znaju ispovijedati. U ispovijedima se traži nekakva nada, pozitivan pogled na svijet, na njihovu budućnost. Zato ja duboko vjerujem da ima nade i da su to naši mladi u ovoj Jubilarnoj godini nade«, kazao je vlč. Matezović.

Ovogodišnji susret dio je projekta prekogranične suradnje »Mladi u pokretu«, duhovno i društveno financiranog od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Partneri projekta su Biskupski ordinarijat i Elektrotehnička i prometna škola Osijek. Učenici ove škole, predvođeni ravnateljem **Antunom Kovačićem** i s nekoliko profesora, priključili su se susretu kao i gosti iz Beograda.

S. D.

Certifikat *Najbolje iz Vojvodine* za dječja igrališta od bagremovog drveta

Kruna velikog napora i truda

Znak Najbolje iz Vojvodine dodijeljen određenom proizvodu potvrđuje da je ušao u familiju najkvalitetnijih proizvoda, uz veoma stroge primjene kontrole kvalitete

Prema za dječja igrališta koje proizvodi **Ferenc Torma**, iz poduzetničke radnje *Umjetnik Dabar* iz Subotice, dobila je certifikat *Najbolje iz Vojvodine* za multifunkcionalni proizvod *Čarolija*. Ferenc Torma ručno izrađuje unikatna dječja igrališta od bagremovog drveta, a u tome mu pomaže supruga **Dijana Kopunović-Torma**. Ova igrališta nastala su kao rezultat velike ljubavi Ferenca za rad s drvetom na tradicionalni način kao i dugogodišnjeg bavljenja Ferenca i Dijane edukacijom djece, mladih i odraslih kroz udrugu *Kulturalni razlićak* koju su osnovali 2001. godine.

Vlada AP Vojvodine 2004. godine ustanovila je oznaku *Najbolje iz Vojvodine*, ali se ova prestižna oznaka nije dodjeljivala od 2016. godine, sve do 2021. kada ju je Pokrajinsko tajništvo za privredu i turizam ponovo uspostavilo. Certifikat govori o kvaliteti proizvoda, o tome gdje i kako je nastao. Na ovaj način identificiraju se najkvalitetniji proizvodi iz Vojvodine koji zadovoljavaju europske norme kvalitete proizvoda, posjeduju certifikat HACCP i standard ISO. Znak se upotrebljava za obilježavanje prirodnih, poljoprivrednih, zanatskih, industrijskih i proizvoda domaće radinosti. Znak dodijeljen određenom proizvodu potvrđuje da je ušao u familiju najkvalitetnijih proizvoda, uz veoma stroge primjene kontrole kvalitete.

Rad s prirodnim materijalima na tradicionalni način

»Prvo je nastala udruga od 2001., a preregistrirana je 2011. i od onda se zove *Kulturalni razlićak*, a osnovna misija je edukacija djece i mladih i odraslih vezano za rad s prirodnim materijalima na tradicionalni način. Imamo akreditirane seminare i radimo u cijeloj Srbiji u predškolskim ustanovama i školama. Prenosimo znanja kako na tradicionalni način možemo raditi s prirodnim materijalima i to ima svoju cjelinu i psihološku pozadinu jer nije dovoljno samo da odgojitelji s djecom rade s prirodnim materijalima, što je lijepo i odlično, već trebaju znati i zašto to rade jer tako potičemo cjelokupni dječji razvoj. To je velika dragocjenost i treba to iskoristiti, a jako je važno i da se i odgojitelji osvijeste što čemu služi. Ako, na pri-

mjer, radimo pletenje prstima da na taj način ne razvijamo samo finu motoriku nego i potičemo razvoj mišljenja«, objašnjava Dijana i dodaje kako su održali brojne seminare po cijeloj Srbiji.

»Preko 4.000 sudionika prošlo je naše seminare, povratne informacije su izuzetno dobre, a kako se sve to širilo u predškolskim ustanovama, odlučili smo otvoriti i poduzetničku radnju sa sličnom misijom a to je ručni rad s prirodnim materijalima, odnosno drvetom jer dječja igrališta ne bismo mogli proizvoditi preko udruge«, kaže Dijana.

Ferenc Torma kaže kako ručni rad zahtijeva veliko znanje i iskustvo.

»Iskustvo sam stekao kroz dvadeset godina rada u Mađarskoj, Poljskoj, Litvi, Hrvatskoj u kampovima u koje su dolazili izuzetno dobri predavači u određenom majstorskom zanatu. Tko je htio, mogao je jako dobro i veliko iskustvo steći i svašta naučiti, a ja sam htio sve i kožarstvo i rad s glinom, raznim materijalima ulaziti ne samo u osnove već i za profesionalne radove. Sada to prenosim na druge a to su iskustva za svakog početnika da se uveđe u ove zanate pa i do biznis plana da se razvije neki posao. Ručni rad može se prenijeti samo tako da 'hvatamo i shvatamo', što je moj moto«, objašnjava Torma kako su stigli do proizvodnje dječjih igrališta i oznake *Najbolje iz Vojvodine*.

Certifikati i atesti od početka do kraja

Dijana ističe kako za svoje proizvode imaju certifikate, ateste i kompletnu dokumentaciju koja govori o tome da sve što Ferenc proizvede je u skladu s pravilnikom o igralištima.

»Svi proizvodi su atestirani, što zahtijeva određena prilagođavanja a i nama je to izuzetno bitno. Kada smo izašli 2016. godine s dječjim igralištima, željeli smo biti sigurni da je sigurnost djece na igralištima osigurana i ne bismo ni prodavali opremu drugačije. Ima tko radi ručno ljuljaške koje se mogu vidjeti ponegdje na vašarima, ali to nije ni nalik onome što mi radimo. Mi radimo po standardima,

po pravilniku o sigurnosti igrališta gdje je sve ispoštovano. Jedinstvena su ova igrališta i po tome što se rade od bagremovog drveta, koje stvarno rijetko tko radi jer je teško obradivo drvo, ali je zato trajno i ako se dobro održava igralište može dugo trajati.»

Ferenc dodaje kako je najvažnija kvaliteta proizvoda.

»Mnogi prave opremu od borovine koja ima samo dvije godine garancije, jer poslije tri godine počne trunuti. Mi pravimo od bagrema i imamo certifikate za sve naše materijale. Europski standard određuje da se mora znati tko je zasadio bagrem, na kojoj parceli, tko je isjekao i koju kontrolu je prošlo to drvo. I za sve ostalo što se ugrađuje u igralište moramo imati atest i certifikate, eko boje za željezo, za drvo, zavrtnje donosimo iz Njemačke koji su pet puta skuplji od domaćih ili kineskih jer imaju predbušenje i ne otpada im glava kad se zašaraflijuje u bagrem«, objašnjava on.

Također ističu kako se gleda i kontrolira i kompletno poslovanje – ulaz, izlaz i kupovina robe.

»Ništa na crno se ne dodaje, sve su certificirani materijali, strogo se toga držimo i svake godine imamo i kontrolu. Na osnovu tih kontrola, kako radimo i vodimo poslovanje, kako koristimo materijale, kako se pridržavamo crteža, pravilnika, kriterija dodjeljuje se i ovaj certifikat

koji važi tri godine i nakon toga se ponovo može konkurirati«, kaže Dijana.

Što se tiče prodaje ovih unikatnih i ručno rađenih dječjih igrališta, Dijana kaže kako držeci seminare prikazuju što rade te tako dolaze i do klijenata pa danas po cijeloj Srbiji imaju ukupno oko 40 igrališta. Ferenc dodaje kako imaju manjih i većih igrališta, s manje ili više rekvizita, a najviše imaju u Kikindi jer ih je tamošnja predškolska ustanova angažirala da urade igrališta za kompletnu ustanovu koju čine jedanaest vrtića. Osim ustanova koje čine manji postotak, za kupovinu njihovih igrališta često se odlučuju grupe roditelja ili poduzeća pa je tako oko 90 posto igrališta kupljeno od donacija.

Ferenc zaključuje kako je ovo veliko priznanje i kruna njihovog truda i velikog napora koji je uložen u osmišljavanje i proizvodnju ovih dječjih igrališta.

Što se tiče planova, uvode i novi brend proizvode od drveta i epoks smole, a na planu edukacije osim seminara za poticanje dječjeg razvoja primjenom i oblikovanjem prirodnih materijala još jedan njihov seminar su akreditirali i on će se baviti tradicionalnim igrama i igračkama u XXI. stoljeću.

J. D.

Predstavljanje knjige

U GRLU JATO TICA STOJI

Nele Skenderović

četvrtak, 22. svibnja/maja, 19 sati
HKC »Bunjevačko kolo«, Subotica

Croart u Lovasu

LOVAS – Na poziv gospodarstvenika **Zdenka Bistровића** iz Lovasa 10. svibnja na njegovom imanju gostovali su slikari HLU-a *Croart* iz Subotice. Bila je to jednostavna likovna kolonija na kojoj je sudjelovalo sedam članova *Croarta*. Radilo se u inspirativnom ozračju vinograda smještenih na padinama Fruške gore.

Za izraženo gostoprimstvo nastale slikarske radove *Croart* je poklonio domaćinu. Uz zahvalu, domaćin Bistровић pozvao je članove te udruge da i naredne godine budu gosti, da druženje bude dvodnevno i da se održava svake godine.

DRIM fest u HKC-u Bunjevačko kolo

SUBOTICA – U okviru 5. međunarodnog festivala amaterskog dramskog stvaralaštva – DRIM festa, koji se održava u Velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, Kulturni centar Bačka Palanka izvest će večeras (petak, 16. svibnja) u 18 i 30 komediju *Krađa, svađa itd.*, a od 20 sati na repertoaru je također komedija *Buba u uhu* u izvedbi OAP-a *Branislav Nušić* iz Malog Crnića.

Ulaz je besplatan.

Tavankutsko kulturno lito 2025.

TAVANKUT – Prvi događaj u okviru tradicionalnog *Tavankutskog kulturno lita* je izložba slika akademskog slikara **Ivana Balaževića** koja će se moći pogledati večeras (petak, 16. svibnja) od 19 sati u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu.

U nedjelju, 18. svibnja, na sv. Leopolda Mandića, je proštenje na Čikeriji gdje će kod križa biti služena sveta misa u 11 sati i 30 minuta.

Predstavljanje knjige

U grlu jato tica stoji Nele Skenderović

SUBOTICA – Predstavljanje knjige pjesama *U grlu jato tica stoji Nele Skenderović* bit će održano u četvrtak, 22. svibnja, u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici. Početak je u 19 sati.

U pitanju je književni prvijenac ove subotičke autorice u kom je sabrano čak četiri desetljeća njezina iskušavanja u poeziji. Knjiga je objavljena krajem prošle godine u nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice.

Osim autorice, na promociji će govoriti urednica knjige **Nevena Baštovanović** i profesorica književnosti **Klara Dulić Ševčić**. Pjesme Nele Skenderović čitat će **Zoltan Sič** i **Bernadica Ivanković**, a Nelinu uglazbljenu poeziju izvest će vokalna solistica **Antonija Dulić**. Također, premijerno će biti prikazan i video spot za pjesmu *Ples za misečinu, svilu i zvečke* koji je snimio **Zvonimir Sudarević**.

Okrugli stol O Šokcima je rič

MONOŠTOR – U okviru *Dana hrvatske kulture*, Udruga građana *Urbani Šokci* organizira idućeg petka, 23. svibnja, Međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič*, koji će biti održan u Etno kući *Mali Bodrog* u Monoštoru s početkom u 17 sati.

Ovom će prigodom Zbornik broj 5 *Kultura Hrvata u Podunavlju* u kojem su objavljeni radovi s prošlogodišnjeg okruglog stola predstaviti doc. dr.

znanosti **Silvija Ćurak**, predavanje na temu »Ikavica u govorima Šokacima bačkog Podunavlja danas« održat će dr. znanosti **Ljiljana Kolenić**, a u povodu 105. obljetnice rođenja **Stipana Bešliina** govorit će predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

Fischerovo prelo

SURČIN – Hrvatska čitaonica *Fischer* organizira u subotu, 17. svibnja u Teatru Surčin *Fischerovo prelo*, večer kulturnog dijaloga kroz igru, pjesmu i boju tradicije.

U programu, koji počinje u 18 sati, sudjeluju: KUD *Diogen* iz Surčina, KUD *Sladković* iz Boljevaca, Muzička grupa *Pretty Loud* iz Zemuna, HKPD *Srijem* – škola tambure iz Srijemske Mitrovice i domaćin Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina.

**IZLOŽBA SLIKA XII. SAZIVA
UMJETNIČKE KOLONIJE
„STIPAN ŠABIĆ 2024.”**

OTVORENO SVEUČILIŠTE SUBOTICA
19. 05. 2025. – 25. 05. 2025.

U Osijeku i Vinkovcima održan okrugli stol *Urbani Šokci*

Svatovski običaji Šokaca i Bunjevaca

U Osijeku i Vinkovcima je 9. i 10. svibnja održan XX. Međunarodni okrugli stol Urbani Šokci, a izlagači su govorili o svatovskim običajima u tradicijskoj kulturi Šokaca i Bunjevaca. Organizator okruglog stola je Udruga Šokačka grana iz Osijeka, u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj te Vinkovačkim šokačkim rodovima. Ove godine čak deset izlagača bilo je iz Vojvodine.

Udruga Šokačka grana osnovana je prije 20 godina i odmah po osnutku organiziran je i prvi okrugli stol. Do sada je tiskano 16 zbornika s okruglih stolova i obrađeno više tema. Nakon predsvatovskih običaja o kojima se govorilo lani ove su godine tema bili svatovski običaji Šokaca i Bunjevaca.

»U dvadeset godina obradili smo mnogo običaja i mislim da ovakvi susreti potiču njihovo očuvanje od zaborava. Svjedoci smo da se svake godine o svakoj temi puno toga dozna, ali i da se mnogo toga zaboravilo, pa se ovakvim prigodama prisjetimo«, rekao je predsjednik Šokačke grane **Goran Đaković**.

»Posebna vrijednost je što je za ovih 20 godina puno toga ostalo zapisano i tako trajno sačuvano. Najveća je vrijednost ovih okruglih stolova međusobno povezivanje, razmjena iskustava i čuvanje kulture, baštine i tradicijskih

običaja. Upravo Šokačka grana Osijek radi to na najbolji način«, kazao je zamjenik gradonačelnika Osijeka **Dragan Vulin**.

O svatovskim običajima Hrvata Šokaca i Bunjevaca u Bačkoj govorili su **Stanka Čoban** iz Bača, **Milica Simičić**, **Vlatko Krizmanić** i **Milorad Stojnić** iz Berega, **Sonja Periškić Pejak** i **Anita Đipanov Marijanović** iz Monoštora, **Zlata Vasiljević** iz Sombora, **Senka Davčik** i **Ivica Dulić** iz Tavankuta te **Tamara Štricki Seg** iz Subotice.

»Ove godine govorimo o svatovskim običajima u tradicijskoj kulturi Šokaca i Bunjevaca. S ponosom možemo reći da je ove godine najviše sudionika iz Vojvodine. Teme obuhvaćaju različite svatovske običaje Šokaca i Bunjevaca, od oblačenja, same svadbe, kuhinje, mladenkine spreme, uloge košuljara u šokačkim svatovima, svatovskog darivanja, svatovske šokačke torte, mladenkinog vinca, glazbe u bunjevačkim svatovima i običaja darivanja«, kazala je stručna suradnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Senka Davčik.

»Na prvim okruglim stolovima bilo je više stručnjaka, književnih teoretičara, povjesničara, etnologa i kulturnih antropologa i više se govorilo teoretski. Pretprošle, prošle i ove godine puno je manje književnih teoretičara, povjesničara, etnologa, a više je onih koji tradiciju žive i danas unutar svojih obitelji i promiču je za budućnost. Oni nama pružaju informacije i spoznaje do kojih bismo morali doći radom na terenu. Dijalektalni govor posebno treba njegovati i čestitam svima koji su ova dva dana govorili na svojoj bunjevačkoj ili šokačkoj ikavici i ekavici«, kazala je etnologinja iz Vinkovaca **Ljubica Gligorević**.

H. R.

Literarno-glazbena manifestacija *Prepekovo proljeće* u Novom Sadu

Poezija i glazba u jubilarnom tonu

Ovogodišnja manifestacija održana je u znaku dvije važne obljetnice – 125 godina od rođenja pjesnika Stanislava Prepeka i 20 godina postojanja Udruge

Literarno-glazbena manifestacija *Prepekovo proljeće*, koju organizira Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo *Stanislav Prepek*, održana je 10. svibnja u Malom amfiteatru SPENS-a u Novom Sadu. Ovogodišnje izdanje manifestacije održano je u znaku dvije važne obljetnice – 125 godina od rođenja pjesnika **Stanislava Prepeka** i 20 godina postojanja Udruge.

»Ove godine ponosno obilježavamo dva značajna jubileja te je večerašnja manifestacija svojevrsno otvaranje jedne jubilarne godine za nas. Naša manifestacija ima kontinuitet, kako u izboru autora tako i u kvaliteti i obimu radova, a ove godine predstavljamo i nekoliko novih imena. Ove obljetnice bit će prisutne kroz prigodne na-

natječaju. Pet pjesnikinja su s područja Srbije, dok su svi ostali zastupljeni autori u zborniku iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Italije.

Poetička raznolikost

Stručno povjerenstvo u sastavu **Branimir Miroslav Tomlekin**, pjesnik i prozaist iz Novog Sada te član Književnog kluba HKUPD-a **Stanislav Prepek**, **Franjo Nagulov**, pisac i književni kritičar iz Vinkovaca, te dr. **Dragana V. Todosreskov**, spisateljica i urednica zbornika *Prepekovo proljeće* i *Prepekova jesen*, odabralo je četiri najbolje pjesme koje su nagrađene tijekom večeri.

Franjo Nagulov, recen-
zent zbirke, istakao je kako je svaka zbirka jedinstvena i nosi svoje specifičnosti, zbog čega nije sklon usporedbama s prethodnim izdanjima. Navo-
veo je da je zajednička karakteristika ove manifestacije njezina poetska raznolikost, kao i tematsko-sadržajna i idejna heterogenost, što doprinosi bogatstvu zbornika.

»Kada govorimo o temama zastupljenim u ovoj manifestaciji, dijapazon je vrlo širok. Često susrećemo tekstove koji se bave reminiscencijama,

nostalgijom i prisjećanjima na neko drugo vrijeme. Ne na drugi prostor, ali svakako na drugo vrijeme i na neka druga možda pozitivnija iskustva«, rekao je Nagulov.

Također, izrazio je optimizam u pogledu budućnosti manifestacije i dodao:

»Iako postoje autori koji su stalni sudionici i vrlo su povezani s ovom manifestacijom, iskreno se nadam da će se pojaviti još novih imena koja će obogatiti scenu. Vidim veliku želju i entuzijazam organizatora da cijeli proces ide u tom smjeru«, zaključio je Nagulov.

Nagrađeni pjesnici

Prvu nagradu osvojio je **Ivo Mijatović** za pjesmu *Sakupljač šetnji*. U obrazloženju stručnog povjerenstva za tu

pomene u večerašnjem programu, dok će se posebno izdvojiti čitanjem Prepekove pjesme. Ipak, pravi vrhunac obilježavanja planiramo za manifestaciju *Prepekova jesen*, kada ćemo formalno proslaviti 20 godina postojanja Udruge«, kazao je predsjednik HKUPD-a **Stanislav Prepek Krešimir Tkalic**.

Publika je imala priliku uživati u izvedbama Ženske pjevačke skupine *Stanislav Prepek* uz pratnju tamburaškog orkestra KUD-a *Brile* iz Beočina, kao i u recitacijama pjesama članova Književnog kluba *Stanislav Prepek* **Maje Gračan Livada**, **Ana Marije Kaluđerović**, **Mirjane Kiževski**, **Marka Kljajića**, **Brane Kostić**, **Bosiljka Kostića**, **Jose Munćana** i **Zlatka Urbaneka**. Poseban trenutak večeri bilo je predstavljanje novog broja zbornika *Prepekovo proljeće*, u kojem su objavljeni radovi 20 autora i autorica koji su sudjelovali na ovogodišnjem

pjesmu navodi se kako je ljubavna poslanica puna sjete i prigušenih emocija, ali ne i patetike.

»U njoj se sučeljavaju dva vremena: prošlo, o kojem se govori u prvom licu množine, te sadašnje koje tematizira tjeskobu i usamljenost. Biranim i dostatnim riječima, gotovo pa minimalističkim, pred našim se očima mijenjaju slike sretnoga para te čovjeka koji evocira uspomene nakon rastanka.«

Drugo mjesto pripalo je **Mirjani Mikulec** za pjesmu *Svijet po mjeri*, koju je ona osobno čitala na manifestaciji. Treću nagradu podijelile su **Jelena Stanojčić** za pjesmu *O gluposti i tako to*, koju je pročitala **Ivana Kaluđerović**

Šidanski, te **Marica Žanetić Malenica** za pjesmu *U kulturnom kafiću*, koju je pročitala **Maja Radujkov**.

Preprekovo proljeće i ove je godine potvrdilo svoj status važnog kulturnog događaja hrvatske zajednice u Novom Sadu, okupljajući autore, umjetnike i publiku oko zajedničke ljubavi prema pisanoj riječi i glazbenoj umjetnosti. Proslavi su, među ostalima, nazočili **Jasna Čordaš** iz Hrvatskog kulturnog centra Novi Sad, v. d. pomoćnice pokrajinske tajnice za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Nevena Baštovanović**, predsjednica Koordinacijskog odbora društava za jezike, književnost i kulturu **Virđinija Popović** i tajnica **Irina Papuga**, te vlč. Marko Kljajić.

K. Ivković Ivandekić

Uskrсни koncert u Petrovaradinu

Preprekov i Štefanovićev trag

Tradicionalni uskrсни koncert, osmi po redu, u organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* iz Petrovaradina, održan je 10. svibnja u crkvi Uzvišenja svetoga Križa u Petrovaradinu. Na koncertu su nastupili Mješoviti zbor HKPD-a *Jelačić* pod ravnanjem dirigentice **Vesne Krsmanović**, uz klavirsku pratnju **Jo-vane Varagić**, zatim Tamburaški orkestar Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina, pod vodstvom **Miloša Prodanovića**, kao i Tamburaški orkestar HKPD-a *Jelačić*, koji vodi **Branislav Tubić**.

Publika je mogla uživati u uskrsnom glazbenom programu, od skladbi autora iz ranijih stoljeća do onih iz novijeg razdoblja, koji je predvodila dirigentica Vesna Krsmanović.

»Posebno nam je važno što smo u program uvrstili i skladbe **Stanislava Prepreka** i **Franje Štefanovića**, koji potječu s ovih prostora. Naš zbor djeluje već 20 godina, no broj članova je nažalost i dalje skroman, jer se ovakva glazba teško popularizira. Ipak, trudimo se očuvati bogatu glazbenu tradiciju i prenijeti je novim generacijama u što ljepšem svjetlu«, izjavila je Krsmanović.

Predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Mirko Turšić** izrazio je zadovoljstvo što se koncert organizira već osmu godinu zaredom, kao i zbog sudjelovanja HČ *Fischer* iz Surčina.

»Nastupit će naš mješoviti zbor, koji je i započeo ovu tradiciju, zatim naši tamburaši, a potom i gosti koje smo uključili kako bismo zajedno širili prijateljstvo i zajedništvo. Posebno je zanimljivo što ćemo prvi put u okviru naše organizacije predstaviti tamburaše iz Surčina«, rekao je Turšić.

Predsjednica Upravnog odbora HČ-a *Fischer* **Katica Naglić** podsjetila je na dugogodišnje prijateljstvo i suradnju s domaćinima.

»Naša suradnja s HKPD-om *Jelačić* kreće još s **Petrom Pifatom** i traje već devet godina, a uskoro ulazimo i u desetu godinu suradnje«, istaknula je Naglić.

Dodala je kako je u posljednje vrijeme posebna pozornost posvećena povezivanju mladih tamburaša obaju društava.

»Sve je započelo kroz susrete mladih Srijemske biskupije, gdje su zajedno svirali, nastupali i družili se«, navela je Naglić.

K. Ivković Ivandekić

Radovi na crkvi sv. Stjepana Kralja u Somboru

Na crkvi sv. Stjepana Kralja (Karmelićanska crkva) u Somboru u tijeku su radovi na postavljanju hidroizolacije. Ovo bi trebao biti početak velike obnove crkve koja je završena 1904. godine, i to poslije nekoliko desetljeća koliko je s prekidima trajala njezina gradnja.

Prior o. **Stjepan Vidak** kaže da su u tijeku radovi na postavljanju hidroizolacije, što je nužno uraditi prije bilo kakve daljnje obnove crkve.

»Zidovi su obijeni do cigle i sada se režu skroz oko crkve i postavlja hidroizolacija kako bi se spriječila pojava kapilarne vlage koja je uzročnik propadanja zidova. To je prvi korak koji se mora napraviti da bi se kasnije prešlo na uređenje fasade. Od toga kolika je ta kapilarna vlaga ovisi i koliko će zidovi morati tako stajati i sušiti se. O tome će ovisiti kada i kako dalje, a zapravo najveći problem bit će novac«, kaže o. Stjepan.

Radovi su počeli dva tjedna prije Uskrsa i od tada u Karmelićanskoj crkvi nema misa. Po ugovoru predviđeno je da budu završeni za 60 radnih dana.

»Koliko će trajati, ne možemo predvidjeti. Ovisi o vremenskim uvjetima, poteškoćama na koje možemo naići u radu jer tu su oltari koji se ne mogu micati i mora se paziti da se ne oštete«, pojašnjava o. Stjepan.

Kako kaže, ovi radovi bili su nužni jer su temelji crkve postavljeni u drugoj polovici XIX. stoljeća, a u to vrijeme nije se radila hidroizolacija. No, iako je bilo nekoliko značajnih radova na obnovi, nikada se nije sanirala kapilarna vlaga.

»Što se tiče crkve od 50-ih godina prošlog stoljeća ovo su najveći zahvati, uz krovšte koje je potpuno obnovljeno 2016. godine. Na samostanu se radilo 2004. godine prilikom obilježavanja 100. obljetnice karmela u Somboru«, kaže prior karmelićanske crkve.

Vrijednost radova na postavljanju hidroizolacije je 120.000 eura. Za početak radova novac je prikupljen od dobročinitelja iz Bugarske i zajednice karmelićana u Bosni i Hercegovini s Buškog jezera. Za kompletnu rekonstrukciju crkve napravljen je okvirni proračun i procjena je da bi vrijednost tih radova premašila milijun eura.

Gradnja karmelićanske crkve u Somboru počela je 1860. godine, a završena je tek 1904. godine. Uz crkvu je karmelićanski samostan koji je, za razliku od crkve, građen samo godinu dana i završen je 14. svibnja 1905. godine. Orgulje za crkvu izgrađene su 1925. godine i danas su najveće na prostoru Vojvodine.

Z. V.

Sastanak biskupa Svaline i predstavnika ZKVH

Srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**, zajedno sa suradnicima susreo se s novim vršiteljem dužnosti ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josipom Bakom**, te s donedavnom ravnateljicom **Katarinom Čeliković**. Susret u Srijemskoj Mitrovici bio je prilika za razmjenu ideja o dalj-

njem unaprjeđenju kulturnog života i očuvanju identiteta vojvođanskih Hrvata. Razgovarano je o projektima koji povezuju kulturnu baštinu i vjerske vrijednosti, uz naglasak na važnost suradnje u očuvanju kulturne baštine ovog značajnog dijela hrvatske zajednice.

Jerihonsko bdjenje u Subotici

Jerihonsko bdjenje u Subotici u kapelici Crne Gospe kod franjevac bit će uoči svetkovine silaska Duha Svetoga – Duhova, točnije od 31. svibnja do 7. lipnja. Iz programa se izdvaja: 31. svibnja u 18 sati sveta misa – početak bdjenja; 5. lipnja – 21 sat susret žena i 7. lipnja – 00.00 sati – susret muškaraca, u 17 sati Duhovsko bdjenje i u 18 sati sveta misa – završetak bdjenja. Svi oni koji se žele uključiti i zauzeti sat klanjanja pred Presvetim mogu to učiniti putem aplikacije koja je dostupna na društvenim mrežama Molitvene zajednice *Proroci*.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ljubiti kao Krist

Zapovijed ljubavi

Isus prije nego što se predao u smrt, u posljednjoj pouci svojim učenicima na Veliki četvrtak govori: »Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge. Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge« (Iv 13,34-35). Iako naizgled vrlo jednostavna, ova zapovijed je teška i znakovita. Isus želi od svojih da budu poput njega, jer može li se kršćaninom zvati onaj tko se ne trudi sličiti Kristu? Trebamo ljubiti poput njega, a znamo kako je on ljubio. Prijateljevao je sa siromašnima, bolesnima, grješnicima, vraćao im nadu, davao nove prilike, iako je znao da će mu to zamjerati viši slojevi društva. Ljubav je pobijedila brigu o ugledu, brigu za sebe, što mi često ne dopuštamo da se dogodi. Ljubimo, ali ne prelazimo neke granice koje društvo nameće, a što je tu ljubav? I na kraju, ljubi toliko da ne žali ni svoga života. Odlazi svojevoljno u muku, u smrt. Zna i sam da uz takvu smrt ide poniženje, odbačenost, poruga, sve ono što nitko ne želi doživjeti. Ali on na to pristaje, jer je to jedini način da spasi čovjeka, koji je toliko ogrezao u grijehu, te ne vidi više pravoga puta. Krist s križa postaje putokaz, postaje najveći znak ljubavi za koji čovječanstvo zna. I taj Krist, koji ljubi do smrti, želi od nas da ljubimo kao on.

Tako savršeno ljubiti ne možemo, ali se možemo truditi biti mu što sličniji. To je velik napor koji čovjek nije u stanju sam izvesti, no ako živi u Božjoj blizini, ako je otvoren Božjem djelovanju, Bog će ga učiniti sposobnim da ljubi tako da svijet u njemu prepozna kršćanina. Onaj tko ljubi bez kriterija, bez rezerve i bez granica, donosi smisao u ovaj svijet, donosi Krista drugom čovjeku, a to je naše poslanje.

Još se nalazimo u uskrsnom vremenu. Uskrs je za čovjeka spasenje, a poruka ovog događaja je ljubav, neizmjerena ljubav Stvoritelja prema svome stvorenju. Tom porukom ljubavi odzvanja i Božja riječ pete vazmene nedjelje.

Bog je ljubav

Bog je ljubio čovjeka od samog početka. Stvorio ga je iz ljubavi i o njemu brinuo. Usmjeravao ga je pravim putovima, a kada bi čovjek odlutao, on ga je strpljivo čekao i nastojao vratiti u svoj zagrljaj. Cijela povijest spasenja povijest je ljubavi Boga prema čovjeku, čak i onda kada čovjek zaboravi na Boga i odbaci njegovu ljubav. On se ni u jednom trenutku nije umorio od ljubavi i praštanja, od odgajanja svoga naroda za veće i ljepše što ga čeka u vječnosti, ako budu hodili njegovim stazama i slušali njegove zapovijedi. Ljubav Božja išla je dotle da je u konačnici žrtvovao svoga Sina jedinorođenca da spasi posrnulog čovjeka i osigura mu život vječni. Zato, iako čovjek Boga ne može ni na jedan način opisati i definirati, jer on nadilazi sve ljudske pojmove, ipak je najpribližnija definicija Boga da je on ljubav. Ali ne ljubav kakvu čovjek poznaje, koja je ipak sebična, traži svoje i poznaje granice. On je ljubav kakvu čovjek nigdje drugdje ne može iskusiti nego jedino u susretu s njim.

Božja ljubav mijenja čovjeka, čini ga novim, drukčijim, jer Bog čini sve novo. Tko dozvoli biti zahvaćen tom ljubavlju dobiva novo srce, kao što kaže Prorok, srce koje je i samo sposobno ljubiti na mnogo ljepši način, negoli to može bez Božje blizine. Ljubav je ono po čemu se kršćani prepoznaju u svijetu; tamo gdje nema ljubavi, tamo onda nema onih koji su Kristovi, zaista Kristovi, tamo nema onih koji žive u Božjoj blizini, otvoreni njegovoj ljubavi koja ih mijenja i preobražava.

Kapelice – nadgrobnni spomenici u grobljima – XI. dio

Tri kapelice u Pravoslavnom groblju

Na Pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi nalaze se tri kapelice koje predstavljaju nepokretno kulturno dobro kao spomenici kulture te su pod zaštitom. Ovdje je u planu bila izgradnja još jedne kapele, čiji je projekt sačuvan u Povijesnom arhivu u Subotici, a izradio ga je 1914. godine **István Váci**. Zbog izbijanja rata kapela nikada nije izgrađena, očuvana je jedino kriptu.

Kapela Radić

Kapela Radić u Subotici najstarija je kapela na ovom groblju, podignuta 1868. godine. Usporedbe radi iste godine je podignuta i kapela sv. Ane u Kerskom groblju. Kapela je podignuta prema projektu **Titusa Mačkovića** u stilu klasicizma, kao obiteljska grobnica obitelji **Radić**. Njenu izgradnju naručila je udovica **Timotija Time Radića, Marija Radić**, rođena **Manojlović**. Kapela predstavlja malu jednobrodnu crkvenu građevinu posvećenu Silasku Duha Svetoga. Po dostupnim podacima Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika unutrašnjost prostorije sastoji se od priprate (to je zapadni ulazni dio u pravoslavnoj crkvi koji je odvojen zidom ili vratima) pravokutnog oblika na zapadnoj strani, naosa (središnja,

glavna prostorija u hramu) približno kvadratnog oblika, te oltarske polukružne apside na istočnoj strani. U priprati, s južne strane ugrađena je mramorna ploča na kojoj su upisani podaci o tome tko je i kada podigao kapelu. Na tornju zvonika, koji je na pročelju zgrade, postavljen je križ. Kapela je obnovljena i uređena te se svake godine otvara za slavu i u njoj se tom prigodom služi liturgija.

Kapela Ostojić

Kapela Ostojić podignuta je 1881. godine sredstvima Zadružbine **Jovana i Terezije Ostojić** iz Subotice, a građena je po projektu **Titusa Mačkovića** iz 1879. godine. U

ovoj kapeli pokopani su zemni ostaci zadužbinara. Poslije završetka građevinskih radova 1881. godine, kapela je 1882. godine opskrbljena svim potrebnim crkvenim stvarima i posvećena Velikomučeniku svetom Georgiju

na Petrovdan 1883. godine. Kapela je kvadratne osnove, sa zvonikom na pročelju uz zadržavanje elemenata neoklasicizma i obnovom »srpskobizantskog stila« primjenom elemenata kao što su kupola, pandantivi, prerezani niz slijepih arkada na pročelju, kao odrednica pravoslavnog

hrama. Građena od čvrstog materijala s polukružnom apsidom na istoku, portal je stupnjevit, lučno završen, a iznad njega je ploča s natpisom. Na tjemenu zabata uzdiže se široki pilastar na kome je bilo zvono. Krov je na četiri code, a na uglovima su četiri kupole koje su šesterokutne građe. Na vrhu se nalazi lanterna s lučnim prozorima i kupolom od reznjeva. Kupole nose križeve, a krovšte je prekriveno eternit pločama. Kako stoji u podacima, u unutrašnjosti kapele je ikonostas, kao i raspeće čiji je drveni dio rad stolarske radionice **Dule Molnara**, a pripisuje mu se i izrada svih ostalih stolarskih radova u kapeli. Ikonostas je rađen bez stilskih obilježja, a površina mu je raščlanjena u tri horizontalna reda. Ikone u kapeli oslikao je **Károly Sauer**, koji je već radio za potrebe crkve. Kapela je obnovljena i dobro očuvana.

Kapela Milinović

Kapela Milinović podignuta je 1898. godine i građena je sa stilskim karakteristikama eklektike. Nalazi se na de-

snoj strani Pravoslavnog groblja u neposrednoj blizini kapele Ostojić. Građena je od čvrstog materijala, kvadratne je osnove, sa središnjim dvokrilnim ulazom koji ima oblik grčkog hrama. Iznad ulaza u kapelu nalazi se natpis »Porodična grobnica Stevana Milinovića«. Iznad toga je trokutni timpanon s dekorativnim zupčastim nizom. Fasada je od žute klinker opeke, dok su rubovi markirani kamenim blokovima. U potkrovnom dijelu na

sve četiri fasade teče niz konzola, astragala, zupčasti niz i niz meandara. Na plitkom krovštu u središnjem dijelu uzdiže se osmerokutni tambur sa završnim profiliranim vijencem. Tambur je ozidan žutom opekam s naglašenim ugaonim pilastrima, a na njemu su četiri prozora s nedovršenim vitražima. S pročelja, iznad ulaza, u tamburu je postavljen obiteljski grb izveden u reljefu. U unutrašnjosti kapele, u pandativima oslikani su likovi evanđelista. Kapelica je imala funkciju grobnice, a u novije vrijeme u njoj se održavaju obredi ukopa. Kapelica čeka obnovu.

Ž. V.

Korišteni podaci: Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika, Povijsni arhiv u Subotici.

POZIVNICA

Pozivamo Vas na predstavljanje monografije
„Zavito u sićanje“ u nakladi Hrvatske udruge „Tragovi Šokaca“ i
glazbenog albuma „Tamburaški troplet“
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

23. 5. 2025. u 18 sati
„Didina kuća“ Bač, Mostonga 3

Ovim programom obilježava se 15 godina rada
Hrvatske udruge „Tragovi Šokaca“

Od Apatina preko Sonte do Sombora – dan za pamćenje

Učenici 1. i 2. razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, skupa sa svojim učiteljima i učiteljicama osnovnih škola iz Subotice, Đurđina, Tavankuta i Monoštora boravili su na jednodnevnom izletu u Apatinu i Sonti.

Tom su prigodom posjetili svoje vršnjake koji u Osnovnoj školi *Ivan Goran Kovačić* u Sonti pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kao i učiteljice i ravnatelj škole **Miljenka Dakića**, koji su svoje vrijeme posvetili djeci.

Djeca su najprije imala priliku uživati u vožnji brodićem u Apatinu, nakon čega je uslijedio posjet Sonti. Tamo su, u pratnji članova Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata *Šokadija*, obišla *Šokačku kuću*. Nakon zajedničkog ručka učenici su u Kulturnom centru Sonta pogledali nagrađivanu predstavu *Od čitanja se raste*, dok ih je u crkvi sv. Lovre dočekao župnik **Josip Kujundžić**. Izlet je završen posjetom Somboru. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća s učenicima je boravila predsjednica Odbora za obrazovanje **Nataša Francuz**.

Ovu izvannastavnu aktivnosti, uz Hrvatsko nacionalno vijeće organiziralo je i Hrvatsko-prosvjetno društvo *Bela Gabrić* koje je sredstva za dio aktivnosti osiguralo kroz projekt prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije u ovoj godini.

H. R.

Održana Nacionalna razina kviza *Čitanjem do zvijezda*

Subotičani u Čakovcu

Čakovec je 9. svibnja bio mjesto okupljanja ljubitelja knjige i čitanja. Toga je dana u ovom međimurskom gradu održana nacionalna razina kviza za poticanje čitanja *Čitanjem do zvijezda*. Među 350 djece bili su i učenici iz Subotice koji nastavu pohađaju na hr-

vatskom jeziku. U kategoriji testa znanja sudjelovala je ekipa iz OŠ *Ivan Milutinović* u sastavu: **Marija Kujundžić**, **Josipa Ivanković Radak** i **Katarina Vukadinović** pod mentorstvom **Sanje Šteković**, dok je **Roko Piuković** iz iste škole bio kandidat u kategoriji kreativni uradak, plakat pod mentorstvom **Nere Pletikosić**. Od ove godine nije bilo rangiranja plakata nego je ova kategorija bila revijalnog karaktera. Plakati su bili postavljeni po zidovima cijele dvorane, a učenici su ih predstavljali članovima prosudbenog povjerenstva bez ikakvog rangiranja.

Osim natjecateljskog dijela, organizatori su priredili sada već uobičajeni susret s književnikom, ovoga puta

s književnicom **Magdalenom Mrčelom** iz Splita koja je napisala knjigu *Kako je Flegmarin postao kapetan* i koja je bila jedna od tri ponuđena naslova za ovogodišnje natjecanje. Otvoreni duh, lepršavost i iskrenost spisateljice doprinijeli su posebnom ugođaju gdje je vrijeme predvi-

đeno za razgovor s književnicom bilo prekratko da se odgovori na sva pitanja, a red za fotografiranje i autograme bio je veoma dugačak.

Osim natjecanja, subotički učenici nagrađeni su i s nekoliko lijepih izleta u okolini Čakovca gdje su posjetili vidikovac Mađerkin breg u Štrigovi, Donji Vidovec, mjesto gdje se ispira zlato kao i gdje se spajaju Mura i Drava, obišli su i bajkovit Zmajev vrt, centar Čakovca sa znamenitostima grada, probali odličnu gastronomsku ponudu ovoga kraja i drugo. Uz sve nabrojano upoznali su i nove

drugare iz Treće osnovne škole Čakovec koja je bila i domaćin njihovog boravka.

Na koncu ovog trodnevnog putovanja, koji će im svakako ostati u dugom sjećanju, subotički osnovci su zaključili kako je dobro čitati knjige i da su doista čitanjem dosegli zvijezde. Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja u Hrvatskoj je Knjižničarsko društvo Međimurske županije, a u Subotici su ga proveli i u Čakovec ih odveli Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju poslovnog kompleksa – adaptacija i prenamjena postojeće hale, kao i dogradnja i izgradnja proizvodno-skladišne hale na k. p. br. 14482/4 K. O. Novi grad u Subotici

(naručilac projekta – Dunav Coop, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu obaviti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 23. do 29. svibnja 2025. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 23. do 29. svibnja 2025. godine. Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 20. 5. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Još jedan vapaj za trčanjem

Neobičnost kao motivacija

Mnogo mi nedostaje trčanje ovih dana. Proljeće je i idealno je vrijeme za obući tenisice, izaći van i trčati. To sve pojačava činjenica da se baš ovog vikenda u mom gradu događa najstarija ulična utrka, praznik trkača i trkačica. Predivno je biti dio te atmosfere i sve što želite je da trčite. Nakon gladovanja u kojem se nalazim, sada već desetak dana, planiram uložiti mnogo više truda i ojačati mišiće koljena, te nježno opet pokušati lepršavim korakom prelaziti predivne zelene ulice mog grada. Pa i drugih gradova, što da ne.

Rezervirala sam i Garmina da me potakne. Tenisice imam, a i dobre slušalice. Samo dobra volja i odlučnost i bit ću opet u igri.

A dok čekam da se i ta čuda dogode, bavim se malo neobičnijim i vrlo privlačnim polumaratonima.

Jedna od utrka koju želim doživjeti je PolarNight Half Marathon u norveškom Tromsøu. Zamislite: trčite kroz snježne ulice dalekog sjevera, u potpunoj tami, dok vam iznad glave igraju zeleni pramenovi sjeverne svjetlosti. Ova utrka, s terminom u siječnju, nije samo sportski izazov, već prava zimska bajka. Iako zahtijeva ozbiljnu pripremu i toplu opremu, vjerujem da je iskustvo toliko posebno da se zauvijek ureže u pamćenje. Ako volite trčanje i sanjate o nečemu drugačijem, ovo je avantura koja spaja izdržljivost, prirodu i čaroliju i ja bih joj se jako radovala. Znam da za sada uopće ne trčim, ali nitko nam ne brani da sanjamo veliko.

Druge dvije su mi podjednako zanimljive. Doduše, trčanje kroz tunele mi više povećava uzbuđenje, pa ću prvo o tome.

Trkom kroz podzemlje

Još jedna utrka koju sam odmah dodala na svoju listu želja je polumaraton kroz tunele u engleskom gradu Bathu. Da, dobro ste pročitali: trči se kroz dva stara željeznička tunela iz viktorijanskog doba, a gotovo osam kilometara vodi ispod zemlje! Zvuči kao scena iz nekog filma, ali je stvarna i dostupna svima koji traže nešto drugačije.

Posebno me privlači taj kontrast: prvo trčite kroz bajkovite pejzaže britanskog sela, a onda nestanete u polumraku tunela punog jeke i misteriozne tišine. Dugačak, ravni dio u tunelu savršen je za ulazak u ritam, dok vas ostatak staze vodi kroz prirodu i staru arhitekturu Bata. Zamišljam tu promjenu ambijenta, to potpuno uranjanje u neobično... i iskreno, jedva čekam da to i sama iskusim. Mada, nika-ko ne bih voljela biti na začelju kolone, što bi mi možda pomoglo ubrzati se. Ako volite trčanje, povijest i neobične avanture – ovo je utrka i za vas.

Drevna Petra

Ako bih mogla birati jednu utrku koja izgleda kao da je istrčana iz sna – to bi bio Petra Desert Half Marathon u Jordanu. Zamislite da trčite dok vas sa strane prate veličanstvene stijene isklesane vjetrom i vremenom, a drevna Petra, jedno od svjetskih čuda, ostaje iza vas dok zakoračujete u tišinu pustinje. Staza vodi kroz pješčane putove, brda i kanjone, pod suncem koje u zoru baca zlatnu svjetlost na ružičasto-crveni krajolik. Ne zamjerite ovu poetičnost u opisu, Petra mi je velika putnička želja.

Ovo nije obična utrka – to je iskustvo koje budi sva osjetila. Ne trčiš samo zbog rezultata, već zbog svakog koraka koji te vodi kroz mjesto gdje se povijest i priroda preplicu. Mislim da bi osjećaj da si tamo, da dišeš taj zrak i čuješ samo svoje korake u pijesku, bio nešto što se pamti zauvijek. Ova utrka mi je na samom vrhu liste i iskreno se nadam da ću je jednog dana istrčati – i zato, ako tražite nešto nesvakidašnje i veličanstveno, Petra je moj topli prijedlog.

Htjela sam još da odemo, u prijedlozima, na utrku po Velikom kineskom zidu, ali i na Kilimanjaro polumaraton, ali su me previše ponijeli opisi i dočaravanja. Istovremeno pisanjem vodim sebe na predloženu utrku, ali i zavedim onoga tko čita. Pa tko bude više zaveden možda i pošalje drugima razglednicu.

Na kraju ovih želja bih dodala rečenicu koju je jedna učenica izgovorila, kao da je njena: »Neka sam ja živa i zdrava« i dodajem: a i vi sa mnom, a za trčanje i destinacije ćemo lako, redom.

Gorana Koporan

Bliži se kraj nogometnih liga

Rijeka ili Dinamo, Napoli ili Inter?

Sredina je svibnja i polagano se najjače europske lige približavaju svome finišu, a samo je prvak još uvijek nepoznat u Italiji. I Hrvatskoj...

Tko će biti prvak Hrvatske?

Neuspješno gostovanje *Hajduka* u Gorici (1:1), iako ne još uvijek i matematički, čini se da je zapečatilo šampionsku sudbinu Splitsana. Utrku za naslov nastavljaju vodeća *Rijeka* i *Dinamo*, a samo bod ih dijeli na prvenstvenoj tablici. Riječani imaju sve u svojim rukama i ukoliko pobijede u preostala dva susreta podignut će pokal namijenjen najboljem klubu u Hrvatskoj. Ali na tom putu

Foto Hina / Miljenko KLEPAC

im stoji već u predstojećem, pretposljednem 35. kolu, teško gostovanje kod otpisanog *Hajduka* na Poljudu, a potom i domaći duel protiv uvijek neugodnog *Slavena*. S druge strane, *Dinamo* će u predstojećim susretima s *Lokomotivom* i *Varaždinom* vrebati iz prikraja i vjerojatno spreman čekati kiks izravnog rivala s Rujevice. Tko će se na koncu radovati, ubrzo ćemo saznati.

A tko Italije?

Kako stvari trenutačno stoje, pred dvije preostale ligaške dionice u talijanskoj Serie A najveće šanse za *scudetto* ima momčad *Napolija*. Situacija je gotovo slična onoj u 1. HNL, jer preostaje mrtva utrka Napolitana i *Intera*. No, čini se kako je naslovu bliža momčad s juga, jer ima nešto lakše protivnike (*Parma* u gostima i *Cagliari* doma u posljednjem kolu), dok *Inter* ima rimski derbi s *Laziom* – doma i gostovanje kod *Comoa*. Nakon odlaska **Marcela Brozovića** u Saudijsku Arabiju (*Al – Nassr*) u *Interu* nema više niti jednog hrvatskog nogo-

metaša, dok je posljednji Hrvat koji je igrao u *Napoliju* bio **Marko Rog**, sadašnji član *Dinama*.

Liverpool, Bayern, PSG i vjerojatno Barcelona

U ostale četiri velike nogometne lige (članice tzv. petice) situacija na vrhu je u Engleskoj, Njemačkoj i Francuskoj već odavno finalizirana, a šampionske pokale su već zagrlili *Liverpool*, *Bayern* i *PSG*. Nakon nedjeljnog *El clasica* u

Foto Hina / Dario GRZELJ

glavnom gradu Katalonije pobjednicima se na samo korak približila i *Barcelona* koja sada ima velikih sedam bodova pred *Realom*, za koji je nastupio i kapetan hrvatske reprezentacije **Luka Modrić**. U *Liverpoolu*, *PSG-u* i *Barceloni* nema niti jednog Hrvata, ali zato u njemačkom prvaku igraju čak dvojica – **Josip Stanišić** i **Gabrijel Vidović**.

Hrvatski kup

Pomalo u sjeni svih ligaških događanja, osobito u krajnje dramatičnoj i neizvjesnoj završnici 1. HNL, kao da je predstojeće finale nogometnog kupa Hrvatske između *Rijeke* i *Slavena*. Vodeća momčad prvenstva u prilici je jurišati na dvostruku krunu i objektivno je favorit u dvomeču protiv momčadi iz Koprivnice, ali kup je oduvijek imao tu čar nepredvidljivosti i nepoznavanja apsolutnih favorita. Prvi susret igran je ove srijede (14. svibnja) na terenu *Slavena*, a uzvrat je za dva tjedna (29. svibnja) na Rujevici.

D. P.

Salašari somborski na Prvom kupu lađara u Slavonskom Brodu

Mini maraton lađa

U Slavonskom Brodu je u subotu, 10. svibnja, održan Prvi kup lađara. Sudjelovalo je 13 ekipa iz Hrvatske i inozemstva. Lađari su veslali osam kilometara, a na četiri kilometra veslalo je šest ekipa lađarica. Kup je organizirala Udruga lađara *Marsonia* uz podršku Udruge lađara Neretve. Osim domaćina, sudjelovale su ekipe iz Opuzena, Zagreba, Siska, Bjelovara, Sombora i Đakova. Prvo mjesto osvojila je Udruga lađara Zagreb, drugo mjesto zauzela je Udruga lađara Sisak, a treće mjesto pripalo je Udruzi lađara *Šumari*. Veslačka ekipa HKUD-a *Vladimir Nazor Salašari somborski* osvojila je sedmo mjesto.

»Došli smo s mješovitom ekipom. Cilj nam je bio sudjelovati u prvoj utrci. Prvi put veslamo na Savi, koja je visoka, a utrka se vesla i uzvodno i nizvodno, što ju je učinilo zahtjevnom«, rekao je kapetan ekipe *Salašari somborski* **Gašpar Matarić**.

»Uspjeli smo ostvariti ovaj dugogodišnji san. Osnovani smo 2022. godine. Donijeti ovdje prvi lađarski kup u po-

vijesti grada za nas je izvor velikog ponosa. Posebno nas raduje što su ovdje i najbolje ekipe iz Hrvatske. Drago nam je i što je tu Opuzen iz doline Neretve, kao i naši dragi gosti iz Srbije«, kaže **Marko Lipovac** iz Udruge lađara *Marsonia*.

H. R.

POGLED S TRIBINA

Košarka i tenis

Zahvaljujući KK *Spartak Office Shoes* i TK *Spartak*, subotičkim klubovima koji se nalaze na adresi Dudove šume, urbane zelene oaze najvećeg grada na sjeveru Bačke, ovdlašnji ljubitelji sporta imaju prilike uživati u međunarodnim natjecanjima. Košarkaši se uspješno natječu u regionalnoj ABA ligi (osvojili su respektabilno sedmo mjesto u ligaškom natjecanju i izborili plasman u doigravanje), dok se na teniskim terenima tijekom prošlog i ovog mjeseca održavaju veliki internacionalni juniorski turniri u nekoliko starosnih kategorija. Interes za nastup u play offu ABA lige je golem pa se već u ponedjeljak formirao veliki red ispred prodavaonice Office Shoes na gradskom korzou, jer svi su željeli ugrabiti svoju kartu za

veliki uzvratni duel protiv momčadi beogradskog *Partizana*, renomiranog euroligaša i potencijalnog favorita za osvajanje naslova. Danas, u petak 16. svibnja, Dvorana sportova će biti krcata, jer će na parketu biti mnogo kvalitetnih internacionalaca. Na obje strane. Baš kao što je to bio slučaj u neposrednom susjedstvu tijekom ETA i ITF teniskih turnira gdje smo imali prilike vidjeti buduće teniske nade od kojih bi najbolji za koju godinu mogli kročiti i na veliku ATP scenu. Lijepo je sve ovo navedeno za svakoga tko voli uživati u dobrom i kvalitetnom sportu, a to je moguće samo zahvaljujući golemom entuzijazmu ljudi koji rukovode ovim sportskim kolektivima. Jer dobra organizacija je ključ uspješnosti, a vrhunski sport je bez nje naprosto nezamisliv. I tako Dudova šuma s ova dva kluba (a ima ih još mnogo i također su bili svojevremeno internacionalno uspješni – hrvanje, boks, odbojka i dr.) nastavlja svoju lijepu međunarodnu tradiciju. Na radost svih poklonika sporta. Kako lokalnih, ali i šire...

D. P.

Umotvorine

- Predrasude svi preziremo, ali ih i svi imamo.
- Što je glava praznija, to je bezobraznija.
- Kad čovjek sve razumije, on sve i oprašta.

Vicevi, šale...

Bolje bi zvučalo da se umjesto »godine« koristi izraz »level«:

- Koji si level?
- 50.
- Wow, bravo!
- Oprostite, imate li ovdje toalet?
- Samo poljski.
- Przepraszam, czy jest tu toaleta?

Aforizmi

- Vrlo je jednostavno biti sretan, ali je vrlo teško biti jednostavan.
- Pohlepa za materijalnim stvarima je pokušaj neinteligentnog čovjeka da svom životu da svrhu.
- Nitko nije hladniji od onog koji je odlučio da više ne gori za druge.

Vremeplov – iz naše arhive

Šahovski turnir u Tavankutu, 2015.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

I ja

Napomena. Ova varalica se pripovijeda djeci kad zahtijevaju u neprikladno vrijeme da im se pripovijeda. Najčešće to biva uveče kad je već vrijeme za počinak, a pripovjedač se već zamorio. Tada pripovjedač pribjegava ovoj varalici.

- Dobro, dico, ja ću još pripovidat, al vi na morate kazat: i ja.
- Oćemo, oćemo, samo pripovidajte.
- Dobro. Eto ja išo u šumu.
- I ja!
- Ja čuo tice, pivaju ko da je pisma groktuša.
- I ja!
- Ja vidio krumpir di je izrastio velik kondar je bundeva.
- I ja!
- Doposlitke došo ja do velikog rasta.
- I ja!
- Rast se nakrivio.
- I ja!
- Ja rast potpočio da ne padne.
- I ja!
- Onda su dva nakrivita zajedno.
- I ja!
- Zato ja računim: bolje da sam rast ociko pa ga ne moram potpočit.
- I ja!
- Ja rast i ociko.
- I ja!
- Pitam se: kako si ga ti još jedared ociko kad sam ga već ja ociko.
- I ja!
- Al dobro je i tako. Ja od rasta izdubio alov.
- I ja!
- A svinji idu iz alova.
- I ja!
- E, kad vi niste postidivi da sa svinjima idete iz alova, onda ja vama više ne pripovidam. Ajđemo spavat!

Napomena: Ova varalica nosi u sebi potrebu i mogućnost različitih varijacija prema zgodama. Ako su isti slušaoci tada pripovjedač obligatno svakom prilikom mora dati novu verziju, a pri različitim prilikama pak prilagođava sam završetak prema prilikama. Tako na gozbama, naročito u svadbi, kad se iznesu najbolja jela završetak glasi:

- E, kad ste vi sa svinjima poili večeru, onda tude nećete dobit pečenice!

Pričala Luca Ivanković r. Vujević, Lemeš, r. 1894., domaćica Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Trišnje

S idim na sokaku a za divan žive duše ni za lik. Taman naštudio unić unutra kad iz komšijske kuće istrčala dica. Vidli mi, dotrkali pa će: »Čiča Marne, mi krenili kod vas da nam divante kako j bilo kaste bili dite«. Češem se iza glave. Isapim da baš ne znam ko faš Joza divanit al ope isapim bolje i to neg da zveru u te telefone. Dižem se, uzimljem stolčac pa unilazimo u dvor. U putu dok se nisu smistili na klupčicu u ganku študiram od čega da im divanim. Dok študiram ja je ispitivam: »Da pogađam. Jel mi u glave ostalo kako se zovete?«. Prstem upirem: »Ti si Martin Čelarev, ti Iva Rakijašev, ti Stipa Kurtalašev, ti Andrija Čikošev a ti Tonka Tamburina. Jesam pogodio?«. Klimnju. Sinilo mi: »Ispripovidaću vam kako sam išo koštati prve trišnje. Ovako j bilo. Jednog jutra sva čeljad što j bila za radit iz kuće ošli u atar. Ostali stara, ja i moj brat Vinko. Ja baća, peti razred a Vinko ni dvi godine. Kasu kretali majka mi naređiva da čuvam Vinka. Da ga pušćem nek se sagra na dvoru a ako j žedan da mu dam vode. Ako stara šta god išće da joj dam jel pomognem. Na kraju rekla da neće dugo i da mi ni slučajno u glavu ne dođe da maknem od kuće. Ni do kraj sela nisu ošli a Vinko cunja po dvoru. Više koca neg što oda. A mene vrag ne da mira, vrebujem čiča Markove trišnje. Zrile, ko krv, vabu. Već par dana motu mi se po glave. Ni prošlo mlogo u dvor unilazu pajtaš Minkoš i Tuna. I oni oma spazili trišnje. Ko ne b spazio? A vrag nam ne da mira. Vinka ispod ora poklopim bacnjem i dam mu sigranja a mi priko dvi ograde do trišanja. Časkom se popeli. Taman napunio nedra kad pukne grana za koju sam se držo. Sordinjam se. Poispadale trišnje iz nedara. Kerovi počnu lajat. Tuna i Minkoš se sjurili dole. Porasipale se i njeve trišnje dok su bižali. Dali petama vitra a ja izgreban i poderan osto ispod trišnje. Bižo bi i ja al noga i rebra odviše bolu pa ne mogu maknit. A čiča Marko ide iz pridnjeg dvora. Došo pa mi pita šta ja tu radim. Šta ću kazat? Da sam došo trišnje krast. Spušćo nos pa ćutim. Vidio čiča Marko koliko j sati. Ta zna i on šta su zrile trišnje. Ode po dragače pa mi natovari i odnese kući. Istovario mi pored bacnja s Vinkem. Ja ni maknit. Stara još rči a ja ju neb viko da se još i ona ne uplaši. Stenjem. Evo ope unilazi čiča Marko. Ispod dugački i zafrčiti brkova se nasmijo pa mi pruža torbicu punu trišanja. Ni dugo prošlo otvara se kapija i konji i špediter unilazi. Imu šta vidit. Ispod ora bacanj a u bacnju Vinko. Poderan, izgreban i ugruvan stenjem i Vinka nudim trišnjama. Dada mi pogledo ispod obrva i sam reko da će mo se divanit a majka se prikrstila i izvadila Vinka ispod bacnja. Potli sam se nikako dovuko do kreveta. Iz glave mi izašle trišnje a unišle dadine riči da će mo se divanit. Dalje mogu sam kazat da smo se potli par dana divanili i da su kako danaske moderno kažu dičja prava prikršita. Ni to bilo ni prvi put a ni zadnji put. Al dico moja i danaske mislim da sam zaslužio. Kadgod se zno red«.

U NEKOLIKO SLIKA

HKC Bunjevačko kolo u Čučerju

Pužići

Prije nego što su u modu došle torte i drugi filovani kolači na somborskim salašima spremale su se jednostavne slastice. Čak i za Božić i Uskrs svečani kolači bile su gurabije, *dikino oko*, pužići. Za svaki dan spremale su se lepinjice, listići, pite, a nedjeljom i blagdanom gibanica.

Većinu tih recepata već smo objavili u KuHaRu. Ovoga je puta u našoj rubrici recept za pužiće.

Sastojci:

350 grama brašna
120 grama masti
3 jajeta
3 jušne žlice domaćeg vrhnja
1,5 dl mlijeka
1 kvasac
280 grama šećera
prstohvat soli
180 grama oraha

Priprema:

U ugrijanom mlijeku kome je dodano malo brašna i šećera dignuti jedan kvasac. Za to vrijeme u posudi izmiješati brašno, mast, dodati žumanjka, vrhnje, sol i 100 grama šećera. Uлити kvasac s mlijekom, sve dobro umiješati da bude glatko tijesto. Tijesto ne smije biti previše tvrdo, a ni previše meko. Ostaviti ga na toplom da malo krene.

Za to vrijeme ulupati tri bjelanjka i polako dodavati žlicu po žlicu šećera (180 grama) kako ulupani bjelanjci ne bi pali. Na kraju dodati mljevene orahe i pažljivo kuhačom izmiješati.

Kada tijesto krene, presjeći ga na dva dijela. Svaki dio razvaljati oklagijom debljine oko pola centimetra. Tijesto namazati filom i uviti kao rolat.

Oštrim nožem rezati na debljinu od oko jedan centimetar i redati u namašćen pleh (možete iskoristiti i hartiju za pečenje) i peći na oko 200 stupnjeva dok ne porumene.

Pečene pužice na kraju posuti šećerom u prahu.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Preradovićeve 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Preradovićeve 11
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

21. SMOTRA DJEČJIH PJEVAČA I ZBOROVA

21. V. 2025.

u 19:30 sati
Velika vijećnica
Gradske kuće
Subotica

Ulaznica: 400 din.

Ulaznice u preprodaji
na telefon 063 80 87 836

Generalni pokrovitelj:

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

Pokrovitelji:

Републички Центар
МИНИСТАРСТВО ЗА ЛУДСКА
И МАНАЈНСКА ПРАВА
И ДРУШТВЕНИ ДИАЛОГ

